

SEK

2006

KIỆT TÁC SÂN KHẤU THẾ GIỚI

SÊ KHỐP

VƯỜN ANH ĐÀO

(HÀI KỊCH BỐN HỒI)

NHỊ CA dịch

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRUNG TÂM THÔNG TIN THƯ VIỆN

VV-02/0237

**NHÀ XUẤT BẢN SÂN KHẤU
HÀ NỘI - 2006**

NHÂN VẬT

LIUBOV ANDREEVNA RAIEVSKAIA

Chủ nhân dinh cơ

ANIA

Con gái bà Liubov

17 tuổi

VARIA

Con nuôi bà Liubov

24 tuổi

LEONID ANDREEVID GAEV

Anh bà Liubov

ERMOLAI ALEXEEVICH LOPAKHIN

Thương nhân

PIT'ER XERGEEVICH T'ROPHIMOV

Sinh viên

BORIS BOIXOVICH XIMEONOVH PITRICH

Địa chủ

SARLOTA IVANOVNA

Già sư

XEMION PANTELEEVICH EPIKHODOV

Kế toán viên

DUNIAXA

Cô hầu phòng

PHIER

Lão bộc 87 tuổi

IASA

Đầy tớ trẻ

MỘT NGƯỜI QUA ĐƯỜNG

MỘT VIÊN XẾP GA

MỘT VIÊN KÝ DÂY THÉP

KHÁCH KHÓA, ĐẦY TỖ

Kịch xảy ra trong dinh cơ

bà Liubov Andreevna

HỒI MỘT

(Cảnh một gian phòng mà ta thường gọi là "phòng trẻ con". Một trong nhiều cửa đi thông sang phòng của Ania. Rạng đông, mặt trời sắp mọc. Đã sang tháng năm, hoa anh đào nở hoa; nhưng trong vườn khí trời buổi sớm còn giá lạnh. Các cửa sổ trong phòng đóng kín.

Duniata, tay cầm một cây nến và Lopakhin, tay cầm một quyển sách bước ra).

LOPAKHIN: - Nhờ trời, tàu hoả đến rồi đấy. Máy giờ rồi?

DUNIAXA: - Gần hai giờ. (Tắt nến) Sáng rồi đấy.

LOPAKHIN: - Thế là tàu muộn mất bao nhiêu nhỉ? Ít nhất cũng muộn mất hai tiếng đồng hồ. (Ngáp và vươn vai) Thế ra mình cũng ngốc thật! Chủ tâm đi đón họ ngoài ga, lại đâm ngủ gật ở ghế bành này... Tai hại quá!... Đáng lẽ chị phải đánh thức tôi dậy chứ!

DUNIAXA: - Cháu lại cứ tưởng ông đi rồi. (Lặng tai nghe) Hình như họ về rồi đấy.

LOPAKHIN: (Chú ý nghe) - Không phải... Còn phải đi lấy hành lý, làm việc này việc nọ nữa chứ...

(Im lặng)

Bà Liubov Andreevna sống năm năm trời ở nước ngoài chả hiểu bây giờ như thế nào? Bà ấy thật là tốt! Dễ tính và giản dị! Tôi còn nhớ hồi ấy tôi mới mười lăm tuổi. Ông bố đã quá cố của tôi, hồi ấy có mở một ngôi hàng ở trong làng, có lần ông cụ quai cho tôi một quả tổng vào giữa mặt, làm tôi đổ máu mũi ra... Hôm ấy ông cụ hơi say rượu, và tôi cũng không hiểu sao, chúng tôi lại vào trong cái trại này. Hồi ấy bà Liubov Andreevna còn trẻ măng, người rất mảnh dẻ. Bà dẫn tôi đến bồn rửa mặt, ở ngay cái phòng chơi của trẻ em này này. Bà dỗ tôi "chú bé Mugích của tôi ơi, đừng khóc nữa, khi nào lấy vợ sẽ được đền thôi"⁽¹⁾

(Im lặng)

(1) Đây là một câu tục ngữ Nga

"Chú bé Mugích..." thật đúng như vậy, ông bố tôi chỉ là một anh nhà quê tầm thường, còn tôi, nay tôi đã mặc áo "gilê" trắng và đi giày. Tóm lại tôi đã một bước nên ông⁽¹⁾. Tôi giàu, và có rất nhiều tiền, nhưng chỉ cần cạo lần vỏ ngoài một chút thôi, rồi nhìn kỹ vào tôi, mugích vẫn hoàn Mugích... (*Lật trang sách*) Tôi đọc quyển sách này, mà chẳng hiểu gì hết. Tôi đọc sách và ngủ quên đi mất.

(*Im lặng*)

DUNIAXA: - Mấy con chó nhà này suốt đêm không chịu ngủ, chúng nó cũng đánh hơi thấy chủ nó sắp về đấy.

LOPAKHIN: - Duniaxa... tôi trông chị có vẻ hồi hộp.

DUNIAXA: - Tay cháu run cả lên. Cháu thấy trong người khó chịu quá.

LOPAKHIN: - Chị yếu quá, Duniaxa. Chị ăn mặc và chải chuốt như một cô tiểu thư ấy. Như thế không được, phải biết giữ lấy phận mình chứ.

(*Epikhodov cầm một bó hoa đi ra; anh ta mặc áo vét tông, đi ủng đánh xi bóng*

(1) Đây là một câu tục ngữ Nga, nguyên văn gần như là "tôi đã cố vực mồm vào ăn bữa điểm tâm".

nhoáng, kêu cọt két. Khi bước ra đánh rơi bó hoa).

EPIKHODOV: (*Nhặt bó hoa*) - Nay, lão làm vườn gửi bó hoa này và dặn cấm trong phòng ăn (*Đưa bó hoa cho Duniaxa*).

LOPAKHIN: (*Với Duniaxa*) - Chị lấy cho tôi cốc rượu Kơvát⁽¹⁾ nhé.

DUNIAXA: - Vâng ạ (*Vào*).

EPIKHODOV: - Sáng nay rét ba độ dưới không độ, thế mà anh đào vẫn nở hoa! Khí hậu vùng này chả hợp với tôi chút nào. (*Thở dài*) Tôi không chịu được. Khí hậu không hợp với tôi chút nào cả. Không chờ đợi được cái gì tốt đẹp ở khí hậu này cả. Ông Ermolai Alexeevich, cho phép tôi kể với ông là ngày hôm kia tôi đi mua đôi ủng này, và tôi thú thực với ông là nó kêu cọt két không chịu nổi. Phải bôi gì vào nhỉ?

LOPAKHIN: - Thôi đi, rầy lắm!

EPIKHODOV: - Không, có ngày nào là tôi không gặp chuyện xúi quẩy. Thế mà tôi có kêu ca gì đâu, tôi quen đi rồi, và tôi mỉm cười chịu đựng hết.

(1) Một thứ rượu nhẹ, làm bằng bột lúa mạch, nông dân Nga thường hay uống, gần như là "tôi đã cố vực mồm vào ăn bữa điểm tâm".

(Dunixa mang rượu Kovát đến cho Lopakhin)

EPIKHODOV: - Tôi đi đây *(Đụng vào ghế, làm đổ ghế)* Thấy không? *(Giọng đắc thắng)* Chính mắt ông được chứng kiến nhé, tôi xin mào muội nói như vậy, tình cờ không hẹn mà nên, quả là như thế... Thật không sao ngờ được! *(Vào)*

DUNIAXA: - Thưa ông Ermolai Alexeevich, xin thú thực với ông, Epikhodov đã ngỏ ý muốn lấy cháu.

LOPAKHIN: - A! Thế à.

DUNIAXA: - Cháu thực không biết làm sao... Anh ta đứng đắn, nhưng mỗi lần khi bắt đầu nói chuyện là không ai hiểu ra thế nào cả. Nghe cũng thấy hay, cũng cảm động đấy, nhưng không ai hiểu tý gì. Cháu cũng thấy mến mến anh ta. Còn anh ta thì yêu cháu đến phát điên lên được. Anh ta là người không gặp may, ngày nào cũng có chuyện không hay xảy ra. Vì thế nên anh ta có cái biệt hiệu là "anh chàng ba mươi sáu cái xúi quẩy".

LOPAKHIN: *(Lắng tai nghe)* - Này, hình như họ đã về đến nơi...

DUNIAXA: - Về thật rồi! Cháu làm sao thế này... Cháu lạnh toát cả người lên.

LOPAKHIN: - Đúng rồi, đúng họ về rồi. Ra đón họ đi. Bà ta liệu có nhận ra tôi không nhỉ? Năm năm rồi, kể cũng lâu đấy chứ.

DUNIAXA: *(Rất cảm động)* - Cháu đến ngắt đi mất... Cháu cảm thấy mệt quá!

(Tiếng hai chiếc xe lại gần. Lopakhin và Dunixa bước nhanh vào. Sân khấu bỏ trống. Có tiếng động ở những phòng bên. Lão Phier, vừa ra ga đón Liubov Andreevna, vội hắt đi qua sân khấu, tay chống gậy; lão mặc quần áo gia nhân kiểu cổ, đội mũ cao thành, ôm lăm lăm những gì không rõ. Tiếng ở hậu trường mỗi lúc một to. Có tiếng "đi lối này"... Ta thấy đi qua sân khấu: Liubov Andreevna, Ania và Sarlota Ivanovna, tay dắt một con chó nhỏ. (Cả ba mặc quần áo đi đường) Varia bận áo khoác và chít khăn quàng. Gaev, Ximeonov Pitrich, Lopakhin, Dunixa ôm một bọc và một cái ô, rồi đến các gia nhân và hành lý. Họ đi qua phòng).

ANIA: - Đi lối này kia ạ. Mẹ còn nhớ cái phòng này không, mẹ?

LIUBOV ANDREEVNA: (*Sung sướng, giọng rung rưng nước mắt*) - Phòng trẻ con đây!

VARIA: - Trời mới lạnh làm sao, tay tôi cứng cả lại. (*Với Liubov Andreevna*) Mẹ này, cả hai căn phòng của mẹ, cái quét với trắng và cái quét với hoa cà đều vẫn nguyên như cũ.

LIUBOV ANDREEVNA: - Phòng trẻ con đây, căn phòng nhỏ bé của tôi đây. .. Hồi nhỏ, tôi vẫn nằm ở đây. (*Khóc*) Tôi lại cảm thấy như mình hồi còn bé (*Hôn anh trai, hôn Varia, rồi lại hôn anh lần nữa*) Varia vẫn như xưa, vẫn khắc khổ như một cô tu sĩ ấy. Còn Duniaxa, thoát trông là tôi cũng nhận ra được ngay (*Ôm hôn Duniaxa*).

GAEV: - Tàu chạy chậm mất hai tiếng đồng hồ. Cô có thấy không, hả? Sao mà vô tổ chức đến thế!

SARLOTA: (*Với Pitrich*) - Con chó của tôi nó biết ăn cả hạt dẻ đấy.

PITRICH: (*Ngạc nhiên*) - Lại còn thế nữa kia! (*Mọi người vào. Còn lại Ania và Duniaxa.*)

DUNIAXA: - Chúng tôi chờ đợi bà và cô đến sốt cả ruột... (*Cởi áo mũ cho Ania*).

ANIA: - Hế là bốn đêm liền ở trên đường đi tôi không được ngủ... Lạnh cóng cả người.

DUNIAXA: - Cô ra đi vào dịp tuần chay, lúc đó trời giá lại có tuyết, và bây giờ trở về đây lại vào mùa xuân. Cô yêu dấu của tôi! (*Cười và hôn Ania*). Tôi đợi cô lâu quá đi mất, cô yêu quý, niềm vui, ánh sáng của tôi!... Để tôi phải kể cho cô nghe ngay lập tức, không thể đợi thêm một chút nào được nữa...

ANIA: (*Giọng mệt mỏi*) - Lại có chuyện gì kia...

DUNIAXA: - Anh kế toán Epikhodov nhà ta hỏi tôi làm vợ đấy.

ANIA: - Chị thì chỉ quanh quẩn có độc chuyện ấy trong đầu thôi... (*Sửa lại tóc*) Tôi làm mất hết cặp tóc rồi... (*Cô ta rất mệt mỏi, đứng đã loạng choạng*).

DUNIAXA: - Tôi chả biết tính sao nữa cả. Anh ta yêu tôi quá!

ANIA: (*Ấu yếm nhìn qua cánh cửa buồng cô ta*)
- Buồng tôi đây, những cánh cửa sổ của tôi đây, dường như tôi chưa hề phải đi xa bao giờ cả. Thế là mình đang ở nhà! Sớm mai ngủ dậy, mình sẽ chạy ra vườn... A, ước gì ngủ được thì tốt quá! Suốt dọc

đường, mình cứ bắn khoãn, thao thức không sao chợp mắt đi được.

DUNIAXA: - Anh Pi'ter Xergeevich vừa đến đây hôm kia.

ANIA: (Vui vẻ) - Pi'ter à!

DUNIAXA: - Anh ấy nằm ở nhà tắm. Anh ấy nói nằm đấy để khỏi quấy rầy đến người khác (Đưa mắt nhìn đồng hồ) Đáng lẽ tôi phải đánh thức anh ấy dậy, nhưng cô Varia lại cấm tôi. Cô nói cứ để anh ấy ngủ.

(Varia ra, thắt lưng đeo một chùm chìa khoá).

VARIA: - Này Duniaxa, đi pha cà phê mau lên... Mẹ đang bảo đem cà phê đấy.

DUNIAXA: - Xin có ngay. (Vào)

VARIA: - Đội ơn Chúa, thế là cả nhà đã về đủ. Em đã trở về nhà rồi. (Vuốt ve Varia) - Lại được thấy em rồi, em yêu, em đẹp của chị!

ANIA: - Thật là vất vả!

VARIA: - Chị cũng hình dung thấy thế!

ANIA: - Em ra đi trong tuần lễ thánh, trời giá rét. Còn cô Sarlota thì chả ngồi mồm ngồi miệng, luôn luôn làm trò quỷ thuật

suốt dọc đường. Sao chị lại bắt em đi cùng với cô ấy?

VARIA: - Nhưng mà, em bé bỏng của chị, dù sao thì em cũng không thể đi một mình được, em mới có mười bảy tuổi.

ANIA: - Em và cô ấy đến Paris, ở đấy vừa rét vừa có tuyết. Em nói tiếng Pháp dở ghê gớm. Em đến chỗ mẹ, mẹ ở tầng gác thứ năm, toàn những người Pháp, có cả các bà, lại một ông cố đạo già cầm sách. Bấy nhiêu người trong một gian buồng thiếu tiện nghi, sức mùi khói thuốc. Đột nhiên em bỗng thấy thương mẹ quá, em bèn ôm đầu mẹ vào tay và ghì chặt lấy mẹ đến không muốn rời ra nữa. Thế rồi mẹ sẵn sóc em rất triu mến, mẹ khóc...

VARIA: (Rơm rơm nước mắt) - Thôi đi em, đừng nói nữa...

ANIA: - Mẹ đã bán biệt thự của mẹ ở Măngtông, thế là mẹ chẳng còn gì, chẳng còn qua tí gì nữa cả. Mà em thì lại cũng không có tiền, không có đến một đồng xu nhỏ, tất cả chỉ vừa vụn đủ tiền phí tổn trở về. Thế mà mẹ chẳng chịu hiểu cho! Trong những bữa điểm tâm ở các nhà ga, mẹ cứ gọi những món ăn đắt tiền nhất,

lại còn cho lũ hầu bàn cả một rúp nữa, và cô Sarlota cũng vậy. Đến cái thằng Xasa cũng đòi riêng mình hần một khẩu phần, thật không thể nào chịu đựng được. Cũng nói để chị biết là mẹ có nuôi một thằng đầy tớ tên là Iasa và đưa nó về đây rồi đấy.

VARIA: - Ủ, chị đã trông thấy cái thằng ăn hại ấy rồi.

ANIA: - Này, chị Varia, chị đã trả lãi nợ cho người ta chưa?

VARIA: - Tiên ở đâu?

ANIA: - Trời ơi, trời...

VARIA: - Đến tháng tám, cái dinh cơ này sẽ đem đặt bán đấu giá đấy.

ANIA: - Trời ơi...

LOPAKHIN: (*Ló mặt ra cửa, và rống lên*) - Bêbêê... (*Đi vào*).

VARIA: (*Giọng nghẹn ngào nước mắt*) - Tôi thì giận cho một trận bây giờ... (*Giơ nắm đấm dọa*)

ANIA: (*Ôm chặt Varia, nói khẽ*) - Chị Varia... Thế anh ta đã ngờ ý chưa? (*Varia lắc đầu*) Nhưng này, anh ta yêu chị kia mà... Sao hai người không nói rõ cho nhau hiểu? Chị còn chờ gì nữa?

VARIA: - Chị vẫn cho là câu chuyện này rồi chả đi đến đâu cả. Anh ta bận lắm, anh ta không để ý đến chị, đầu óc anh ta còn mãi nghĩ đến cái khác kia... Thà rằng cắt đi còn hơn, chứ gặp mặt anh ấy, chỉ làm chị thêm khổ tâm... Ai cũng bàn đến đám cưới của chị, ai cũng chúc mừng chị, nhưng thực ra có quái gì đâu, tất cả đều hảo huyền như giấc mộng mà thôi... (*Bằng một giọng khác*) Em có cái trâm cài đầu mới đẹp làm sao! Hình con ong à?

ANIA: (*Buồn rầu*) - Mẹ mua cho em đấy (*Đi vào trong buồng của mình, nói bằng một giọng tươi vui, trẻ con*) Ở Paris em được đi khinh khí cầu nhé!

VARIA: - Em yêu của chị, thế là em đã trở về rồi! Thế là em đã ở nhà rồi, em gái đẹp của chị!

(*Duniaxa trở lại với chiếc bình Cà phê và pha cà phê*)

VARIA: (*Đến gần cửa thì đứng lại*) - Em yêu dấu, suốt ngày chị lo việc nội trợ, nhưng trong đầu chỉ nghĩ đến mỗi việc này: là thấy em lấy được một người chồng giàu có. Lúc đó chị sẽ yên chí, chị sẽ đi hành

hương các tu viện, chị sẽ đi Kiev... đi Moskva; chị sẽ đi mãi không nghỉ, hết đất thánh này sang đất thánh khác... Chị sẽ lại đi, đi mãi mãi. Thực thần tiên!

ANIA: - Em nghe thấy tiếng chim hót trong vườn. Mấy giờ rồi chị?

VARIA: - Có lẽ đến hơn hai giờ rồi đấy. Em đi nghỉ đi thì vừa, em yêu của chị. (Vào phòng Ania) Thần tiên!

(Iasa ra, đem theo một cái chăn và một cái túi đi đường.)

IASA: (Ông ọ đi qua sân khấu) - Tôi đi qua đây có được không ạ?

DUNIAXA: - Anh Iasa, trông anh không nhận ra được nữa, ở nước ngoài anh đã thay đổi nhiều quá.

IASA: - Hừm... còn chị, chị là ai mới được chứ?

DUNIAXA: - Khi anh đi, tôi mới lớn có thể này thôi (Giơ tay làm hiệu chiều cao hồi đó). Tôi là Duniaxa, con gái cụ Phedor Kodoedov. Anh không nhớ ra tôi à?

IASA: - Hừm... (Hắn liếc nhìn chung quanh rồi ôm Duniaxa vào lòng; Cô ta kêu thét lên và đánh rơi cái đĩa tách, Iasa vội đi nhanh ra).

VARIA: (Hiện ra đứng ở ngưỡng cửa, giọng bức bối) - Lại xảy ra việc gì nữa đấy?

DUNIAXA: (Cố cầm nước mắt không khóc) - Tôi đánh vỡ mất cái đĩa tách...

VARIA: - Thế lại là điềm may đấy.

ANIA: (Trong buồng đi ra) - Đáng lẽ phải báo cho mẹ biết, anh Piter hiện ở đây...

VARIA: - Chị đã bảo mọi người cứ để cậu ấy ngủ...

ANIA: (Mơ màng) - Đã sáu năm rồi, một tháng sau khi ba mất, em Grisa, - thằng bé kháu khỉnh lúc ấy mới bảy tuổi, bị chết đuối ngoài sông. Mẹ không chịu nổi một lúc cả hai cái tang đau đớn ấy, mẹ bèn ra đi, ra đi định không bao giờ quay lại nữa... (Rùng mình). Giá mẹ biết rằng em hiểu lòng mẹ lắm!

(Im lặng)

Anh Piter Trophimov ngày xưa là thầy học Grisa, chỉ e gặp anh ấy mẹ lại nhớ lại chuyện đau lòng cũ.

(Phier ra, mặc áo vét tông và gilê trắng)

PHIER: (Đi đến gần bàn, về bên rận) - Bà ta sắp đến đây dùng cà phê đấy. (Đeo tất tay trắng vào). Cà phê đã pha xong chưa?

(Nói với Duniaxa giọng nghiêm khắc)

Thế nào, chị này! Kem đâu?

DUNIAXA: - A, trời ơi!... (Bước nhanh vào)

PHIER: (Lặng ngắm quanh cái bàn) - Xê ra, đồ hậu đậu! (Lắm bắm trong miệng) Bà ở Paris về... ông nhà trước kia cũng đi Paris về... dập diu xe ngựa (Cười)

VARIA: - Nay già Phier, có gì mà cười thế?

PHIER: - Cô hỏi gì kia ạ? (Vui vẻ) Bà nhà đã về. Tôi đợi bà đã bao lâu nay! Bây giờ tôi có thể yên tâm nhắm mắt rồi. (Khóc vì sung sướng)

(Liubov Andreevna, Gaeu và Ximeonov Pitrich đi ra; Ximeonov Pitrich mặc áo choàng kiểu Nga bằng da tốt và quần phùng ống. Gaeu nghiêng người làm cử chỉ như sắp chơi bi a).

LIUBOV ANDREEVNA: - Bác đánh thế nào nhỉ? Yên để tôi nghĩ xem nào... Bi vàng, đánh vào góc! Bi trắng bật lại giữa!⁽¹⁾

(1) Đây là một thể thức đánh bi a: nếu bi trắng của mình chọc trúng bi vàng trước, khiến bi vàng bật vào góc bàn, dội trở lại rơi xuống lỗ thì được hai điểm - Nếu bi trắng của mình bật vào góc bàn trước, khi dội trở lại mới chọc trúng bi vàng, khiến bi vàng rơi xuống lỗ, thì được năm điểm.

GAEV: - Tôi đánh vào góc! Cô này, mới ngày nào chúng ta còn ngủ ở căn phòng này, thế mà nay tôi đã năm mươi mốt tuổi đầu rồi đấy. Thế có khiếp không!

LOPAKHIN: - Vâng, thời gian trôi nhanh thật!

GAEV: - Hở?

LOPAKHIN: - Tôi nói là thời gian trôi nhanh thật.

GAEV: - Mùi hoa hắc hương vẫn còn phảng phất trong cái phòng này.

ANIA: - Con đi nằm đây. Mẹ ngủ ngon nhé! (Ôm hôn mẹ).

LIUBOV ANDREEVNA: - Con bé bỏng yêu quý của mẹ. (Hôn tay con) Con về đến nhà rồi, có thấy sung sướng không? Mẹ vẫn chưa tin là đã được về đến nhà rồi đấy.

ANIA: - Chào bác.

GAEV: (Hôn mặt và tay Ania) - Cậu Chúa che chở cho cháu, cháu gái xinh đẹp của bác. Trông cháu mới giống mẹ cháu làm sao chứ! (Nói với em) Cô Luba, cô có biết không, bằng tuổi nó cô trông hệt như nó vậy?

(Ania bắt tay Lopakhin và Pitrich, vào và đi vào phòng riêng.)

LIUBOV ANDREEVNA: - Con bé mệt lắm đấy.

PITRICH: - Tất nhiên rồi, đường đi xa thế mà lại.

VARIA: (Với Lopakhin và Pitrich) - Nay thưa các ông, hai giờ hơn rồi đấy, đến giờ đi ngủ rồi.

LIUBOV ANDREEVNA: (Cười) - Cái con Varia này, bao giờ nó cũng thế thôi. (Kéo Varia lại hôn) Đợi mẹ uống cà phê đã rồi mọi người sẽ về cả thôi.

(Phier đặt xuống chân Liubov một cái gối.)

Cảm ơn ông già Phier tốt bụng của tôi. Tôi nghiện cà phê rồi. Tôi uống không kể ngày đêm. Cảm ơn ông già tốt bụng của tôi. (Hôn Phier).

VARIA: - Con phải đi coi xem hành lý đã đem về đầy đủ cả chưa (Vào).

LIUBOV ANDREEVNA: - Có phải chính tôi đang ở đây không nhỉ? (Cười) Tôi muốn nhảy lên, hoa tay lên. (Lấy tay che mặt) Hay đây chỉ là một giấc mộng thôi? Có Chúa làm chứng cho tôi; tôi tha thiết mến yêu tổ quốc, cứ ngắm nó qua cửa sổ toa xe hoả là tôi khóc miết. (Cố cầm nước mắt) Nhưng thôi, tôi phải uống một chén cà phê này đã. Cảm ơn ông già Phier, cảm ơn ông già đôn hậu của tôi! Tôi rất sung sướng là già nay vẫn còn sống.

PHIER: - Ngày hôm kia đấy.

GAEV: - Già ấy ngễng ngãng rồi.

LOPAKHIN: - Đến bốn giờ rưỡi tôi phải đi Kharkov. Đáng tiếc quá! Tôi những muốn ở lại cùng bà lát nữa, nói chuyện... Trông bà vẫn lộng lẫy như xưa.

PITRICH: (Thở hổn hển) - Trông bà đẹp ra nữa kia... Bà trở lại về ăn vận kiểu Paris... đẹp đến nghiêng nước nghiêng thành⁽¹⁾.

LOPAKHIN: - Ông Leonid Andreevid, anh bà cho rằng tôi là một thằng nhà quê, một thằng "culắc" nhưng tôi không cần. Ông ta nói tôi thế nào tùy ý! Tôi chỉ mong độc một điều là bà cứ tin cậy tôi như xưa, mong sao cặp mắt đen đầy thương mến của bà vẫn nhìn tôi như xưa. Lạy Chúa lòng lành vô cùng. Cha tôi trước kia đi ở cho cụ cố và ông thân sinh ra bà, nhưng bà, riêng bà, bà đã ra ân cho tôi nhiều quá, đến nỗi tôi quên hết cả mọi chuyện và tôi vẫn kính yêu bà như một người rất thân thuộc... và còn hơn thế nữa...

(1) Nguyên văn là "đẹp đến tan nát cả cổ xe và bốn bánh xe của tôi". Đây là một câu tục ngữ Nga: cổ xe là toàn bộ tài sản của người nông dân, tan nát cổ xe là mất hết không còn gì nữa

LIUBOV ANDREEVNA: - Tôi không ngồi yên đứng yên một chỗ được nữa. (*Nhảy lên và đi đi lại lại, vẻ rất cảm động*). Tôi không thể nào mang nổi niềm vui sướng này... Đây anh cứ việc cười giễu tôi đi, tôi ngớ ngẩn thật đấy... Cái tủ nhỏ thân yêu này... (*Đặt môi lên mặt tủ*) Cái bàn nhỏ thân yêu này.

GAEV: - Cô Liubov ơi, bà vú nuôi già của chúng ta đã chết khi cô vắng nhà.

LIUBOV ANDREEVNA: (*Ngồi xuống và uống cà phê*) - Ủ, cầu Chúa cứu vớt linh hồn bà ta. Có người viết thư cho em biết rồi.

GAEV: - Anastia cũng chết rồi. Còn Petusca Cotxoi thì không ở với tôi nữa. Bây giờ ông ta ở với nhà ông Cảnh sát trưởng ngoài thành phố. (*Móc túi ra một hộp kẹo và cho một chiếc vào mồm*).

PITRICH: - Dasenca con gái tôi chuyển lời kính thăm bà...

LOPAKHIN: - Tôi những muốn nói với bà một điều gì thật vui (*Liếc nhìn đồng hồ*) Nhưng tôi phải đi, tôi không có thời giờ nói được nhiều. ... Thôi vậy, tôi sẽ nói gọn với bà độ vài ba câu. Chắc bà đã biết rằng cái vườn anh đào nhà ta sắp bị tịch thu vì

mắc nợ và đem bán đấu giá ngày 22 tháng tám này. Nhưng bà đừng ngại, bà Liubov thân yêu, bà cứ ngủ cho yên giấc, đã có lối thoát rồi... Tôi định bàn với bà thế này. Bà hãy nghe tôi! Dinh cơ nhà ta ở cách thành phố có 20 dặm; người ta vừa làm một đường xe lửa chạy qua gần đây, nếu đem chia cái vườn anh đào nhà này và những khu đất ở ven sông ra thành từng khoảnh rồi đem cho người ta thuê để xây biệt thự thì hàng năm ít ra bà cũng hưởng được món lãi tới 25 nghìn rúp.

GAEV: - Nói anh thứ lỗi, chứ như thế thì thật vô lý!

LIUBOV ANDREEVNA: - Ermolai Alexeevich, tôi chưa hiểu rõ ý anh lắm.

LOPAKHIN: - Hàng năm những người thuê đất phải trả cho bà ít nhất là 25 rúp một mẫu đất⁽¹⁾. Nếu ngày hôm nay, bà cho đăng thành một cái tin quảng cáo, thì tôi xin đem cái bà thích nhất ra bảo đảm với bà là, đến trước mùa thu, sẽ không còn một mảnh đất thừa nào nữa, người ta sẽ

(1) Mẫu Nga, tiếng Pháp là *décatine* bằng 1.09 héc ta

tranh nhau thuê hết cho bà. Nói tóm lại, tôi xin có lời mừng cho bà, bà thoát nạn rồi. Địa thế ở đây tuyệt đẹp, sông lại sâu. Tất nhiên cũng cần tu sửa mọi thứ ở đây cho gọn mắt, quét dọn qua loa... thí dụ như phá bỏ những nhà cũ đi, cả cái nhà này nữa, nó còn chút giá trị gì đâu, rồi đồn cả cái vườn anh đào cũ này đi...

LIUBOV ANDREEVNA: - Đồn vườn anh đào? Anh tha lỗi cho, anh bạn tốt bụng của tôi, quả là anh chẳng hiểu gì cả. Nếu trong cả vùng này còn có một thứ gì thú vị đáng chú ý đặc biệt nhất thì đó chính là cái vườn anh đào này của chúng tôi...

LOPAKHIN: - Vườn anh đào của bà chỉ đặc biệt ở cái khoản đất rộng mà thôi. Hai năm mới được hái quả một lần, lại nữa cũng chẳng biết dùng nó để làm gì, có ai mua cho đâu.

GAEV: - Đến cả sách tự điển bách khoa cũng nhắc đến cái vườn anh đào của chúng tôi đấy.

LOPAKHIN: (*Xem đồng hồ*) - Nếu ta không tìm được một cách nào đó, nếu ta không có một quyết định nào cả, thì vườn anh đào và

cả cái dinh cơ này phải đem bán đấu giá ngày 22 tháng tám. Các vị quyết định đi! Tôi xin cam đoan với các vị rằng chỉ có một lối thoát duy nhất ấy thôi. Không có cách nào khác nữa hết.

PHIER: - Ngày xưa, cách đây bốn mươi, năm mươi năm, người ta lấy anh đào đem phơi, đem ngâm đem ướp hoặc làm mứt, và có khi...

GAEV: - Im đi, già Phier.

PHIER: - Chúng tôi có khi còn chở hàng xe bò đầy những quả anh đào khô gửi đi Moskva hay đi Kharkov. Kiếm ra tiền lắm kia! Hồi đó, anh đào phơi khô vừa mềm vừa ngon, vừa ngọt lại vừa thơm phức... Chúng tôi có một bí quyết chế biến anh đào...

LIUBOV ANDREEVNA: - Bí quyết ấy như thế nào?

PHIER: - Bây giờ thì thất truyền rồi, chả ai còn nhớ bí quyết ấy nữa

PITRICH: (*Nói với Liubov Andreevna*) - Ở Paris có gì lạ không bà? Bà đã ăn thịt ếch chưa?

LIUBOV ANDREEVNA: - Được ăn cả thịt cá sấu nữa kia!

PITRICH: - Lại còn thế nữa kia!

LOPAKHIN: - Ngày xưa, ở nhà quê chỉ có địa chủ và nông dân. Nhưng bây giờ có cả dân thành phố về nghỉ hè nữa. Ở khắp mọi thành phố, kể cả những thành phố nhỏ nhất, nay đều có biệt thự ở chung quanh. Có thể đoán trước được rằng từ giờ đến 20 năm nữa, dân thành phố đi nghỉ mát sẽ tăng lên vô số. Bây giờ họ mới chỉ ngồi uống trà ở bao lơn thôi; nhưng một ngày gần đây họ sẽ đi vào trồng trọt mảnh đất duy nhất của họ, lúc đó lo gì vườn anh đào của các vị chẳng sẽ sinh sôi, màu mỡ, xanh tươi lên...

GAEV: *(Bức mình)* - Toàn chuyện vớ vẩn thôi!
(Varia và Iasa ra)

VARIA: - Có hai bức điện gửi cho mẹ đấy, mẹ ạ!
(Chọn một cái thìa khứa và mở chiếc tủ cũ kêu rầm rầm) Đây ạ!

LIUBOV ANDREEVNA: - Điện từ Paris lại *(Xé hai bức điện đi, không đọc)* Đoạn tuyệt với đất Paris rồi...

GAEV: - Cô Liubov, cô có biết cái tủ này bao nhiêu tuổi rồi không? Tuần trước tôi mở cái ngăn kéo dưới ra, tôi nhìn thấy gì cô có biết không? Một cái niên hiệu in bằng sắt nung đỏ. Tủ làm cách đây vừa đúng

một trăm năm, cô có biết không hả? Đáng lẽ ta phải kỷ niệm một trăm năm của nó. Có kẻ nói đây là một vật vô tri, nhưng dấu sao nó vẫn có cái giá trị của một tủ sách chứ!

PITRICH: *(Ngạc nhiên)* - Một trăm năm... Lại thế nữa kia à?

GAEV: - Phải... Đó là một vật *(sờ vào tủ)* một cái tủ quý giá đáng kính... *(Sờ vào tủ)* Cái tủ rất thân yêu, rất kính mến ơi! Ta chào mi, chính mi từ hơn một thế kỷ nay vẫn theo đuổi những mục đích cao cả của điều thiện và công lý; tiếng mi lặng lẽ kêu gọi người đời làm công việc hữu ích vẫn chưa yếu đi một chút nào, mi vẫn gìn giữ *(Giọng đầy nước mắt)* cho gia đình này, cha truyền con nối, lòng can đảm, lòng tin ở tương lai tốt đẹp hơn, mi vẫn phát triển trong người chúng ta những tình cảm về lý tưởng, đối với điều thiện và ý thức xã hội.

(Im lặng)

LOPAKHIN: - Tất nhiên rồi...

LIUBOV ANDREEVNA: - Bác vẫn không thay đổi gì cả, Leonid ạ.

GAEV: (Hơi bối rối) - Bây giờ tôi ngấm vào góc bên phải này. Bị trúng giữa này!...

LOPAKHIN: (Xem đồng hồ) - Lần này tôi phải đi ngay thôi.

IASA: (Đưa thuốc uống cho Liubov) - Bà uống thuốc chứ ạ?

PITRICH: - Không nên uống thuốc, bà ạ, chẳng ăn thua gì đâu. Hãy đưa thuốc cho tôi (Cầm thuốc, dốc hết vào lòng bàn tay thổi phồng một cái, cho thuốc vào miệng và uống thẳng với rượu kovat). Thế là xong!

LIUBOV ANDREEVNA: (Sợ hãi) - Ông này phát điên rồi hay sao?

PITRICH: - Tôi đã nuốt chửng hết cả thuốc.

LOPAKHIN: - Mồm với miệng cứ như là cái vực ấy.
(Mọi người cười)

PHIER: - Ông đây đã đến thăm nhà tôi hồi lễ Phục sinh và đã ăn hết nửa thùng dưa chuột... (Lão còn nói lắm bầm gi nữa nghe không rõ).

LIUBOV ANDREEVNA: - Già ấy nói gì vậy?

VARIA: - Ba năm nay già ấy cứ nói lắm bầm như thế. Chúng tôi đều quen đi rồi ạ!

IASA: - Bệnh già đấy ạ.
(Sarlota Ivanovna, rất gầy, áo trắng mặc chèn, một cặp kính đeo mắt kiểu

cầm tay đeo ở thắt lưng, đi ngang qua sân khấu.)

LOPAKHIN: - Sarlota Ivanovna, xin cô thứ lỗi cho tôi, tôi vẫn chưa kịp chào cô (Muốn hôn tay Sarlota).

SARLOTA: (Rút tay vào) - Nếu tôi để ông hôn bàn tay tôi, thì ông sẽ muốn hôn lên cánh tay, rồi hôn lên vai nữa...

LOPAKHIN: - Hôm nay, tôi không gặp may rồi!
(Mọi người cười)

Sarlota Ivanovna cho chúng tôi xem một trò gì đi.

LIUBOV ANDREEVNA: - Sarlota, cho chúng tôi xem một trò đi.

SARLOTA: - Không được. Tôi buồn ngủ lắm. (Vào).

LOPAKHIN: - Thôi, ba tuần nữa chúng ta lại gặp nhau. (Hôn tay Liubov) Từ này đến hôm đó, xin tạm biệt bà. Tôi phải đi thôi. (Nói với GaeV) Chào ông (Ôm hôn Pitrich) Chào ông (Bắt tay Varia, Phier rồi Iasa) Tôi thực chẳng muốn đi tí nào. (Với Liubov) Còn về cái việc biệt thự, nếu bà quyết định được thì xin báo cho tôi trước tôi sẽ kiếm nơi vay cho bà một món chừng năm vạn. Bà nên nghĩ kỹ về việc này.

VARIA: (*Bức bối*) - Nhưng thôi, xin ông đi cho chứ!

LOPAKHIN: - Tôi đi đây, tôi đi đây...(*Ra*).

GAEV: - Đồ nhà quê! Chết, pardon⁽¹⁾... Varia sắp lấy hân, đó là chồng tương lai của cô ta...

VARIA: - Bác đừng có nói nữa, rườm lắm!

LIUBOV ANDREEVNA: - Này, Varia con, mẹ mừng cho con nhiều lắm.

PITRICH: - Cứ thật mà nói... anh ta cũng là người xứng đáng đấy... Đasenca con gái tôi... nó cũng bảo rằng... nó nói nhiều lắm kia... (*Bắt đầu ngáy, nhưng chợt tỉnh dậy*) Tiện thể đây, thưa bà thân mến, bà cho tôi vay... 240 rúp... Ngày mai tôi phải trả lại tiền cầm nhà.

VARIA: (*Sợ hãi*) - Không đâu, không đâu, chúng tôi làm gì có tiền.

LIUBOV ANDREEVNA: - Thật vậy, tôi chẳng có đồng nào cả.

PITRICH: - Nhất định tôi sẽ xoay ra món tiền đó! (*Cười*) Tôi chẳng bao giờ mất hy vọng cả. Trước tôi đã tự nhủ rằng; thế là xong, - hỏng bét rồi, thế nhưng đường xe lửa lại bắc qua đất nhà tôi, thế là... người ta trả

(1) Tiếng Pháp: "xin lỗi".

tiền bồi thường cho tôi. Rồi đến ngày mai hoặc ngày kia, không khéo lại còn đưa đến cái may mắn khác... Con Đasenca chưa chừng sẽ trúng số độc đắc... chả nó có một vé mà.

LIUBOV ANDREEVNA: - Uống xong cà phê rồi - mọi người có thể đi ngủ được rồi đấy.

PHIER: (*Lấy bàn chải chải áo quần cho Gaeu, trình trọng*) - Ông mặc nhầm quần rồi. Ông thật là quá lắm.

VARIA: (*Nói nhỏ*) - Ania đang ngủ. (*Khẽ mở cửa sổ*) Mặt trời mọc rồi, trời không rét nữa. Kia mẹ thân yêu, mẹ nhìn kia: hàng cây trông mới đẹp làm sao! Trời! Không khí mới dịu ấm làm sao! Lại có cả tiếng sáo hót nữa!

GAEV: (*Mở cửa sổ bên kia*) - Vườn trông trắng xoá. Cô Luba, cô còn nhớ cái con đường dài thẳng tắp, lóng lánh như một mũi tên những đêm trăng kia không? Cô còn nhớ không? Cô chưa quên chứ?

LIUBOV ANDREEVNA: (*Nhìn qua cửa sổ ra vườn*) - Ôi, những ngày trong sáng trong thời thơ ấu của tôi! Tôi đã ngủ trong cái phòng này, tôi đã ngắm vườn qua cái cửa sổ này. Ở đây, hạnh phúc tình dục cùng

tôi mỗi buổi sớm mai, và cái vườn anh đào hồi đó cũng vẫn thế, từ đó đến nay, chẳng có gì thay đổi cả. (*Cười sung sướng*) Cái vườn trắng tinh, trắng tinh! Ôi khu vườn của tôi! Sau những ngày mưa của một mùa thu mờ sương và sau những ngày lạnh giá mùa đông, người lại hồi sinh, bao giờ cũng vẫn tươi trẻ và tràn trề hạnh phúc, phúc lành của Chúa chẳng hề rời khỏi người... Chao! Ước gì tôi có thể vứt đi cái hòn đá nặng nó cứ đè xuống tim tôi, ước gì tôi có thể quên đi vãng của mình đi được nhỉ!

GAEV: - Thế mà cả khu vườn kia cũng sắp phải đem bán đấu giá đi đấy! Điều đó hình như không thể tin được, có phải không?...

LIUBOV ANDREEVNA: - Này! Bác nhìn kia! Người mẹ đã quá cố của chúng ta đang đi ngang qua vườn... bạn toàn đồ trắng! (*Cười sung sướng*) Chính mẹ rồi!

GAEV: - Đâu kia?

VARIA: - Chúa che chở cho mẹ, mẹ ơi, mẹ nói gì vậy?

LIUBOV ANDREEVNA: - Không có ai cả đâu... Tôi đã tưởng ra như vậy. Có một cái cây

trắng nhỏ đứng nghiêng gần lối quật dẫn đến cái dàn kia trông giống như một người đàn bà vậy...

(*T'rophimov ra, mặc đồng phục sinh viên đã cũ và đeo kính*).

LIUBOV ANDREEVNA: - Cái vườn mới đẹp làm sao! Những chùm hoa trắng kia, bầu trời xanh kia...

T'ROPHIMOV: - Bà liubov Andreevna!

(*Liubov quay lại phía anh ta*).

Tôi chỉ xin đến để chào bà thôi và lại xin đi ngay lập tức. (*Nồng nhiệt hôn tay Liubov*) Người nhà báo là tôi đợi đến sáng; nhưng tôi không kiên nhẫn đợi được nữa...

(*Liubov trừng trừng nhìn anh ta, ngạc nhiên*).

VARIA: (*Cầm nước mắt*) - Đây là Pit'er T'rophimov nguyên trước có kèm em Górisa-học. Chẳng lẽ tôi đã thay đổi nhiều đến thế kia à?

(*Liubov hôn anh và sụt sịt khóc*).

GAEV: (*Lúng túng*) - Thôi, thôi, cô Luba!

VARIA: (*Khóc*) - Pit'er, tôi đã bảo với anh là đợi đến ngày mai hãy hay.

LIUBOV ANDREEVNA: - Górisa... Con nhỏ của mẹ...
Grisa... Con của mẹ!

VARIA: - Làm thế nào được nữa, mẹ yêu quý của con! Đó chẳng qua cũng là số trời thôi.

T'ROPHIMOV: (*Dịu dàng, giọng sụt sịt*). - Con tôi đã chết, nó chết đuối rồi... Tại sao, tại sao vậy hả anh? (*Khẽ hơn*) Con Ania nó ngủ mà tôi lại nói to thế này... lại làm ồn thế này... Này, cậu Pit'er! Tại sao cậu lại xấu đi nhiều thế? Sao cậu già đi thế?

T'ROPHIMOV: - Trên chuyến tàu hỏa, có một bà nọ còn gọi tôi là nhà quý tộc hói trán nữa kia đấy.

LIUBOV ANDREEVNA: - Hồi trước cậu còn trẻ trai bao nhiêu, còn là một chàng sinh viên bé nhỏ đáng yêu, thế mà nay tóc cậu đã trụi thưa, cậu lại mang cả kính rồi. Lẽ nào cậu vẫn còn là sinh viên ư? (*Đi ra phía cửa*).

T'ROPHIMOV: - Có thể tôi sẽ mãi mãi là sinh viên.

LIUBOV ANDREEVNA: (*Hôn anh rồi hôn Varia*). - Các người đi ngủ thôi... Bác cũng già đi rồi đấy, Leonid ạ!

PITRICH: (*Đi theo Liubov*) - Như thế là mọi người đi ngủ cả à? Ái, ái, ái chà, cái bệnh phong thấp của tôi! Tôi sẽ ngủ lại đêm ở

đây... Thưa bà Liubov thân mến, sáng mai tôi cần phải có... 240 rúp.

GAVE: - Cái ông này cứ nhai đi nhai lại mãi cái điệu cũ rích ấy.

PITRICH: - Cần 240 rúp... để trả món nợ lãi tiền cầm nhà.

LIUBOV ANDREEVNA: - Tôi không có tiền đâu, ông bạn ạ!

PITRICH: - Tôi sẽ hoàn lại bà, bà bạn của tôi... Món tiền cũng chẳng đáng là bao...

LIUBOV ANDREEVNA: - Thôi được, bác Leonid sẽ đưa ông mượn... Đưa cho ông ta thôi, bác Leonid!

GAEV: - Được, tôi sẽ đưa cho ông, ông hãy mở rộng cái miệng túi ra nào⁽¹⁾.

LIUBOV ANDREEVNA: - Làm thế nào được, cứ cho ông ta mượn đi... ông ta cần đấy... Ông ta sẽ trả mà.

(*Liubov Andreevna, T'rophimov, Pitrich và Phier vào. Còn lại Gaev, Varia và Iasa*).

GAEV: - Cô vẫn chưa bỏ được cái tính vứt tiền qua cửa sổ (*Với Iasa*) Mày hãy đứng tránh ra, cái thằng này, mày sặc mùi gà.

(1) Đây là một câu tục ngữ Nga, có ý nghĩa châm biếm và ngược lại.

IASA: (*Mỉm cười*) - Ông chả khác trước tý gì cả, ông Leonid ạ!

GAEV: - Hả? (*Với Varia*) Nó nói gì vậy?

VARIA: (*Với Iasa*) - Bà cụ nhà anh vừa ở quê ra, bà ta đợi anh ở dưới buồng đây tớ, mong gặp anh đấy.

IASA: - Ma quỷ bắt nhà bà ấy đi!

VARIA: - Anh không biết xấu hổ à?

IASA: - Dễ thường tôi cần gặp bà ấy lắm đấy! Đến mai bà ấy hãy tới không được ư? (*Vào*).

VARIA: - Mẹ cháu vẫn như xưa, chả thay đổi chút nào, nếu cứ để mặc thì mẹ cháu/có cái gì cũng đem cho hết thôi.

GAEV: - Phải, phải đấy... (*Im lặng*)

Nếu người ta đưa ra nhiều môn thuốc quá để chữa bệnh thì đích thị đó là một căn bệnh không tài nào chữa khỏi được. Bác suy nghĩ mãi, bác nghĩ nát óc ra, và tìm thấy một lô các môn thuốc. Vậy mà chả có môn thuốc nào ra cái gì cả. Tốt nhất là phải kiểm lấy một cái gia tài, phải gả con Ania cho một người thật giàu, phải đi Iarótsláp đến nhà bà dì bá

tước cầu may một phen, bà ấy giàu, già ghê lắm.

VARIA: (*Khóc*) - Cầu trời phù hộ nhà ta!

GAEV: - Ối dào! Đừng có mà than vãn nữa! Bà dì thì giàu lắm, nhưng bà ấy lại chẳng ưa gì chúng ta. Một là vì cô em gái tôi lại đi lấy một người thầy kiện, chứ không phải lấy một nhà quý phái...

(*Ania xuất hiện trước cửa buồng mình.*)

GAEV: - Cô ấy lại đi lấy một người không phải dòng dõi quý tộc, và tính nết cô ta không thể nói là không có gì đáng chê trách cả. Cô ấy tốt, dịu dàng, bác rất yêu cô ấy nhưng dù viện mọi lý do để giảm lỗi thì vẫn cứ phải công nhận rằng cô ấy đã hư hỏng. Điều đó toát ra từ mỗi cử chỉ nhỏ của cô ấy.

VARIA: (*Nói rất khẽ*) - Ania kia kìa, ở cửa ấy.

GAEV: - Ài?

(*Im lặng*)

Lạ chưa mày, mắt phải bác có hạt bụi hay sao ấy... Bác không nhìn thấy nữa. Cháu thử nghĩ xem, thứ năm này khi bác ở toà án...

(*Ania ra*)

VARIA: - Sao em không ngủ hả Ania?

ANIA: - Em không tài nào ngủ được.

GAEV: - Cháu nhỏ của bác ơi! (*Hôn mắt và tay Ania*). Cháu yêu của bác... (*Qua dòng nước mắt*). Cháu không phải là cháu bác, mà là thân hộ vệ của bác, là tất cả đối với bác đấy! Cháu hãy tin lời bác...

ANIA: - Cháu tin lắm bác ạ. Ai cũng yêu bác và kính trọng bác... Nhưng, bác yêu quý của cháu ơi, bác nên im đi, bác chỉ nên im đi là thôi. Bác vừa nói gì mẹ cháu, người em gái của bác đấy? Tại sao bác lại nói ra những lời như vậy.

GAEV: - Ủ, ừ, cháu nói phải đấy... (*Cầm lấy tay Ania che mặt mình*) Quả thực là kinh khủng! Trời ơi, trời ơi, hãy thương lấy tôi! Lại cả một bài diễn văn mà bác nói hôm nay trước tử nữa... Sao mà lỗ bịch làm vậy! Mãi khi nói xong, bác mới hiểu rõ tất cả sự ngu xuẩn của những điều mình vừa nói.

VARIA: - Thực tế, bác nên im đi, bác ạ! Bác đừng nói gì cả, thế là được.

ANIA: - Nếu bác không nói, thì chính bác sẽ tự cảm thấy yên tâm hơn kia.

GAEV: - Bác im, không nói nữa. (*Hôn tay Ania và Varia*).

Bác im không nói nữa. Chỉ nói thêm vài câu về công việc nhà ta. Thứ năm vừa rồi bác ra toà án. Rất nhiều người đến dự, họ kể lể các thứ chuyện con cà con kê, do đó bác mới nghĩ ra là bác có thể vay được một món trả dần để lấy tiền trả nợ lãi nhà băng.

VARIA: - Cầu trời phù hộ cho nhà ta!

GAEV: - Đến thứ ba này bác sẽ trở lại đó và sẽ bàn chuyện ấy. (*Với Varia*) Đừng khóc tí tí nữa cháu. (*Với Ania*) Mẹ cháu sẽ nói chuyện với Lopakhin; chắc là anh ta sẽ không từ chối gì mẹ cháu đâu... Còn cháu, bao giờ nghỉ ngơi xong cháu sẽ đi Iarótslap đến nhà bà trẻ cháu, bà bá tước ấy mà. Chúng ta chạy tiền cả ba mặt một lúc như thế thì công việc nhất định xong. Bác tin chắc rằng nhất định chúng ta sẽ trả xong lãi nợ (*Bỏ một cái kẹo vào mồm*) Bác lấy danh dự mà thề, hoặc cháu muốn bác thề độc thế nào bác cũng thề ngay: bác cam đoan tài sản nhà ta sẽ không bị bán đi! (*Hăng lên*) Bác thề như vậy! Đây, bác xin giờ tay lên thề!

Bác sẽ là cái đồ bỏ đi, cái đồ vô liêm sỉ nếu như bác cam chịu cái tài sản này phải đem đi bán đấu giá. Bác xin lấy tính mệnh ra mà thế như vậy!

ANIA: *(Người giận, sung sướng)* - Bác của cháu, bác tốt quá, bác thông minh quá! *(Hôn bác)* Bây giờ thì cháu yên tâm và sung sướng lắm rồi.

(Phier ra)

PHIER: *(Giọng trách móc)* - Ông Leonid Andreevid, ông không sợ Chúa trừng phạt à? Đến bao giờ ông mới chịu đi nghỉ cho?

GAEV: - Ngay lập tức, ngay lập tức đây. Già Phier, già có thể cứ đi đi, tôi sẽ tự cởi quần áo lấy một mình, một lần này thôi. Nay các cháu phải đi ngủ thôi... Mọi chi tiết khác, ta để đến mai sẽ bàn thêm *(Hôn Ania và Varia)* Bác là người của thời đại năm 1880... Cũng chẳng ai ca ngợi cái thời đại đó lắm đâu; thế nhưng bác vẫn có thể nói được rằng bác đã khổ sở không ít vì theo đuổi lý tưởng của mình. Chẳng phải vô cớ mà bọn Mugích nó lại đi yêu bác. Cái bọn Mugích ấy,

phải hiểu chúng mới được. Phải biết nắm lấy khía cạnh nào mà...

ANIA: - Bác lại thế rồi!

VARIA: - Thôi đừng nói nữa bác!

PHIER: *(Nghiêm khắc)* - Ông Leonid Andreevid!

GAEV: - Tôi đi đây, tôi đi đây... Thôi đi ngủ cả đi thôi. Hai lần đánh bật vào góc, ra đứng giữa! Nhắm vào đứng giữa! *(Vào, Phier theo sau)*

ANIA: - Bây giờ thì em yên lòng rồi. Em chẳng muốn đi Iaroslav vì em không yêu bà trẻ đâu, nhưng như thế là em yên tâm rồi. Em cảm ơn bác lắm *(Ngồi xuống)*.

VARIA: - Đến giờ đi ngủ rồi. Chị đi nằm đây. Thời gian em vắng nhà, có xảy ra một chuyện bức mình lắm kia. Em biết là cái buồng cũ của bọn đây tớ vẫn chỉ để bọn lão bợc ở; Ephimusca, Polia, Eptinhây và lão Các. Bọn họ lại đi rước về một bầy du đảng nữa. Chị chả thèm nói gì cả. Thế mà ở ngoài người ta phao tin rằng chị ra lệnh cho bọn họ chỉ được ăn toàn những đậu khô. Vì keo bẩn mà, em hiểu chưa? ... Thì lại vẫn là lão Eptinhây lên... *(Ngáp)* lão ta lên... Chị bảo lão; sao lão

dám lão thế, hờ đồ ngu kia... (Nhìn Ania)
Kia, Anisca!...

(Im lặng)

Con bé ngủ rồi (Quàng tay đỡ lấy Ania)
Đi ngủ thôi, nào! (Dắt Ania) Con bé thân
yêu mới thế đã ngủ rồi! Đi... (Cùng vào)

(Xa xa, sau khu vườn, một người chần
cừu thổi sáo. T'rophimov đi ngang sân
khấu. Nhìn thấy Ania và Varia, anh ta
đứng lại).

VARIA: - Suyt... Em nó ngủ rồi... Nào em yêu, đi
vào.

ANIA: (Rất khẽ, nửa thức nửa ngủ) - Sao em
mệt thế... Những tiếng chuông nhỏ kia...
Bác yêu ơi... Mẹ ơi, bác ơi...

VARIA: - Nào, đi thôi, em...

(Họ đi vào buồng của Ania).

T'ROPHIMOV: (Xúc động) - Mặt trời của tôi, mùa
xuân của tôi ơi!

HẠ MÀN

HỒI HAI

(Sân khấu là một cánh đồng. Một ngôi nhà thờ
nhỏ cũ xiêu vẹo, bỏ hoang đã lâu ngày; bên cạnh là
một cái giếng và những phiến đá to trước kia có lẽ
dùng làm bia mộ chí; một chiếc ghế dài cũ; một con
đường dẫn đến nhà Gaiep. Bóng đen những cây bạch
đương ở một góc, và bên kia là vườn anh đào).

Xa xa, những cột dây thép, và phía chân trời là
bóng mờ mờ của một thành phố lớn, sáng trời lắm
mới nhìn thấy rõ được. Mặt trời đã khuất. Sarlota,
Iasa và Duniaxa ngồi trên ghế dài. Epikhodov, đứng
gần đấy, chơi đàn ghita; cả bốn người đều trầm ngâm
suy nghĩ. Sarlota đội mũ cát kết cũ, đang tháo súng ở
trên vai xuống và sửa lại cái nút dây quai súng).

SARLOTA: (Mơ màng) - Tôi không có giấy thông
hành chính thức thành không biết đúng
mình bao nhiêu tuổi, và tôi vẫn có cảm
tưởng là mình còn trẻ lắm. Hồi tôi còn
bé, bố mẹ tôi thường đi lang thang khắp
các chợ phiên để biểu diễn, và những tiết

mục đều đặc sắc cả; Về phần tôi, tôi biểu diễn Saltomortla⁽¹⁾ và các trò khác cùng loại đó. Một bà già người Đức đã đem tôi về nuôi và cho tôi đi học đến khi bố mẹ tôi qua đời. May thế! Tôi lớn và trở thành gia sư. Nhưng tôi ở đâu đến và tôi là ai thì tôi không rõ nữa... Bố mẹ tôi là ai? Trước kia có cưới xin gì không?... Tôi cũng lại không biết nữa (*Móc túi ra một quả dưa chuột và cắn một miếng*) Tôi chả biết đầu vào đâu cả. Tôi thêm giải tỏ tâm sự vô cùng mà chả có ai...

EPIKHODOV: (*Chơi đàn ghi ta và hát*) - "Cần chi đến những hội hè hào nhoáng, cần chi biết đám đông kia là bạn hay thù..." Được chơi đàn măngđôlin thật là khoái quá!

DUNIAXA: - Đấy là đàn ghi ta chứ không phải măngđôlin đâu! (*Soi vào tấm gương con và đánh phấn*).

EPIKHODOV: - Nhưng với một người yêu mê cuồng dại, thì đây chính là đàn măngđôlin... (*Hát khẽ*) "Nếu em không từ chối cho hai trái tim ta hoà hợp suốt đời..."

(1) Tiếng Italia trong nguyên bản: "Trò người bay trên không".

(*Iasa sẽ hát thầm theo*).

SARLOTA: - Những cái anh này, hát dở kinh khủng!... Hừ! Tưởng như tiếng chó sủa ấy.

DUNIAXA: (*Với Iasa*) - Dù sao được ra ngoại quốc rồi cũng là điều may mắn.

IASA: - Phải tất nhiên rồi. Tôi không thể không đồng ý cô được. (*Ngáp và chạm một điều xì gà*).

EPIKHODOV: - Điều đó cũng dễ hiểu thôi. Đã từ lâu lắm, ở ngoại quốc mọi sự đã đến trình độ hoàn hảo.

IASA: - Cái đó là dĩ nhiên.

EPIKHODOV: - Tôi là người có học, tôi đã đọc nhiều sách trứ danh, vậy mà tôi vẫn chưa thể hiểu đích xác tôi muốn cái gì muốn sống hay muốn bán vào đầu mình, nếu có thể nói như thế được. Tuy vậy, lúc nào tôi cũng cứ đem theo trong người một khẩu súng lục. Súng đây này... (*Rút ra khẩu súng lục*).

SARLOTA: - Xong rồi. Phải về thôi (*Đeo súng lên vai*). Epikhodov này, anh là một người rất thông minh, nhưng quen biết anh thì nguy hiểm đấy. Đàn bà đến phát điên lên vì yêu anh mất. Xì!! (*Dời ra xa*). Tất

cả cái bọn huênh hoang này sao ngu thế! Chẳng có ai mà tâm sự được cả. ... Cô độc, lúc nào cũng chỉ cô độc một mình ta... Ta không biết ta là ai và ta làm cái gì đây ở cuộc đời này... (*Chậm chạp đi vào*).

EPIKHODOV: - Cô đứng ra mà nói không ra ngoài đề, cái này chỉ nói riêng về tôi thôi, thì phải nói rằng số phận chẳng thương gì tôi cả, như là cơn giông tố chẳng thương gì đến con tàu nhỏ. Nói giả dụ như tôi nghĩ thâm, thì tại sao sáng nay lúc ngủ dậy tôi nhìn thấy một chú nhện to tướng trên ngực mình?... To bằng này này! (*Giơ hai bàn tay*) Khi tôi rót rượu kovát, tôi cảm chắc là sẽ thấy ở trong rượu một cái gì rất phiến đó, như một con gián chẳng hạn.

(*Im lặng*)

Cô đã đọc sách của Buckle chưa?⁽¹⁾

(*Im lặng*)

(1) Henry Thomas Buckle (1821-1862) Nhà sử học người Anh, tác giả cuốn *Lịch sử nền văn minh ở nước Anh*. Ở nước Nga hồi đó, nói chung các phần tử trí thức đều cho ai đã đọc qua cuốn sử đó thì đều là người có học thức cao.

Apdochia Pheodorovna này, tôi có thể phiên cô, nói với cô vài câu được không?

DUNIAXA: - Cứ nói đi.

EPIKHODOV: - Tôi muốn chỉ có hai chúng mình nói riêng với nhau thôi. .. (*Thở dài*).

DUNIAXA: (*Bối rối*) - Được... Nhưng trước hết anh hãy đi lấy cho tôi cái áo choàng về đây đã... Ở gần tủ ấy... Ngồi đây hơi lạnh...

EPIKHODOV: - Được... Tôi mang đến cho cô ngay... Đến bây giờ tôi biết có thể dùng khẩu súng lục của mình để làm gì đây... (*Cầm lấy ghita, vừa đi vừa nẩy khê dây đàn*)

IASA: - Rõ cái thằng cha "Hai mươi hai cái xúi quẩy"! Ta nói riêng với nhau thôi, sao mà hấn ngốc thế! (*Ngáp*).

DUNIAXA: - Miễn hấn đừng đi tự tử là được!

(*Im lặng*)

Dạo này em lúc nào cũng thấp thỏm lo âu. Từ nhỏ, các ông chủ đã mang em đi theo, cho nên giờ em không quen sống cuộc đời bình dị nữa. Anh cứ nhìn bàn tay em xem có trắng không, trắng muốt như bàn tay tiểu thư ấy. Em đâm ra mảnh dẻ, yếu đuối, cái gì cũng sợ... Thật là nguy quá. Anh Iasa ạ, nếu anh đánh

lừa em thì chẳng hiểu rồi em có thoát khỏi phát điên lên không.

IASA: (*Ôm hôn Duniaxa*) - Cái củ cải nhỏ bé của anh! Đúng thế, một người con gái không bao giờ được quên mình là con gái, và điều anh ghét nhất là hạng con gái tính nết hư hỏng.

DUNIAXA: - Em yêu anh với tất cả tâm hồn em, anh Iasa ạ, anh có học thức, cái gì anh cũng có thể bàn đến được cả.

(*Im lặng*)

IASA: (*Ngáp*) - Ủ... Theo ý tôi, một người con gái mà đã yêu ai là hư đốn rồi.

(*Im lặng*)

Được hút một điếu xì gà ở ngoài trời thế này thật là khoái... (*Vénh tai nghe*) Có người... chủ nhà đến đấy!...

(*Duniaxa nòng nân ôm chặt lấy Iasa*).

Bây giờ cô cứ về nhà làm như cô vừa tắm ở sông về ấy. Đi con đường mòn này, không có người ta trông thấy lại tưởng là tôi hẹn hò với cô. Tôi không thích thế.

DUNIAXA: (*Ho khê*) - Thuốc xì gà của anh làm rức cả đầu. (*Vào*)

(*Iasa ở lại, đến gần ngôi nhà thờ Liubov Andreevna, Gaeu và Lopakhin đến*).

LOPAKHIN: - Phải quyết định ngay đi thôi, thời gian gấp rút rồi. Công việc kể ra thì dờn giãn vô cùng. Bà có bằng lòng chia đất của bà ra từng khoảnh đem cho thuê không nào? Bà chỉ cần trả lời mỗi một tiếng, có hay không, thế thôi!

LIUBOV ANDREEVNA: - Ai hút thứ xì gà khét lẹt thế này?... (*Ngồi xuống*).

GAEV: - Người ta đã làm một con đường sắt, bây giờ thật là tiện lợi (*Ngồi xuống*). Ta có thể ra thành phố và ăn sáng ở đấy... Hòn bi vàng vào giữa! Tôi muốn về nhà làm một ván bi a...

LIUBOV ANDREEVNA: - Còn chán thời giờ.

LOPAKHIN: - Chỉ cần một tiếng thôi! (*Van nài*). Xin bà hãy trả lời tôi đi.

GAEV: (*Ngáp*) - Hả?

LIUBOV ANDREEVNA: (*Nhìn vào ví*) - Vừa hôm qua tôi hầy con khối tiền ra, thế mà bây giờ chẳng còn lại bao nhiêu cả. Con Varia đáng thương của tôi, vì muốn tiết kiệm nên chỉ cho mọi người ăn cháo sữa, còn ở nhà bếp thì bọn lão bộc chỉ được ăn đậu

khô, thế mà tôi lại đi tiêu láo tiêu lếu...
(*Để rơi ví, những đồng tiền vàng lăn ra*).
Thế đây, bây giờ tôi lại đi vãi tiền ra
đây... (*Về buồn bực*).

IASA: - Bà để con nhặt tiền lên cho! (*Nhặt tiền*).

LIUBOV ANDREEVNA: - Ủ, Iasa, mày nhặt giúp hộ.
Tại sao tôi lại ra tận tỉnh ăn sáng làm gì
nhỉ? ... Cái hiệu ăn của bác thật là tởm,
cả cái thứ âm nhạc và những khăn bàn
ngửi toàn mùi xà phòng ở đây nữa!... Bác
Leonid, tại sao lại uống nhiều quá và ăn
nhiều quá thế? Lại còn nói rông dài làm
gì thế? Hôm nay, bác lại ba hoa ở hiệu
ăn, và toàn những chuyện không đâu
vào đâu cả, nào là về thời đại năm 70,
nào là về phái suy đồi. Mà nói cho ai
nghe chứ? Nói về phái suy đồi cho mấy
thằng bồi bàn nghe à?

LOPAKHIN: - Đúng thế đấy.

GAEV: (*Giơ tay làm điệu thất vọng*) - Tôi chứng
nào tật ấy, quả thật như vậy (*Sốt ruột*
nói với Iasa). Mày làm gì mà cứ luẩn
quẩn trước mặt tao thế này?...

IASA: (*Cười*) - Cháu cứ nghe thấy tiếng ông nói
là không thể nhin cười được.

GAEV: (*Với em gái*) - Cô muốn tôi hay nó ở đây,
thì chỉ một người thôi...

LIUBOV ANDREEVNA: - Mày đi đi, Iasa, đi đi...

IASA: (*Đưa trả Liubov cái ví tiền*) - Con xin đi
ngay, đi ngay ạ (*Cố nhin cười không*
được). Con đi ngay thôi ạ. (*Vào*)

LOPAKHIN: - Chính lão nhà giàu Deriganov muốn
mua lại dinh cơ của bà đấy. Người ta đồn
rằng lão sẽ thân hành đến dự buổi bán
đấu giá.

LIUBOV ANDREEVNA: - Thế sao ông biết?

LOPAKHIN: - Ngoài tỉnh người ta nói vậy.

GAEV: - Bà dì chúng ta hẹn là sẽ gửi tiền đến
cho, nhưng bao giờ gửi và gửi bao nhiêu
thì chưa biết...

LOPAKHIN: - Cụ nhà có thể gửi cho bà chừng bao
nhiêu ạ? Mười vạn rúp? Hay hai mươi
vạn?

LIUBOV ANDREEVNA: - Ồ, nếu cụ cứ gửi chừng
mười hay mười lăm nghìn cũng là tốt
lắm rồi.

LOPAKHIN: - Các bạn thân mến, xin thứ lỗi cho tôi,
thực ra tôi chưa hề thấy ai lại có tính vô
tư, ít thực tế và cũng kỳ lạ như các bạn.
Tôi đã nói rõ ràng với các bạn: nhà các

bạn sắp bị tịch thu rồi, thế mà các bạn vẫn chẳng hiểu biết tí gì.

LIUBOV ANDREEVNA: - Vậy chúng tôi phải làm gì? Ông nói thử xem nào.

LOPAKHIN: - Ngày nào tôi cũng phải lên lớp hầu bà. Ngày nào tôi cũng phải nhắc đi nhắc lại có mỗi cái việc đó. Cái vườn anh đào và những khu đất khác của bà, phải cho thuê nó đi, sớm chừng nào hay chừng ấy. Ngày bị tịch thu đến sát nút rồi. Vậy bà đã nghe ra chưa? Bà hãy quyết định về việc cho xây những biệt thự một lần cuối cùng này nữa đi, rồi bà muốn vay bao nhiêu tiền cũng có. Thế là các ngài thoát!

LIUBOV ANDREEVNA: - Anh tha lỗi cho, những chuyện biệt thự với người thuê đó nghe nó mới kịch cỡm làm sao.

GAEV: - Tôi hoàn toàn tán thành ý kiến của cô đấy.

LOPAKHIN: - Tôi phát khóc lên mất, phải kêu ầm lên không thì phát điên lên được! Tôi không thể nào chịu được nữa! Bà làm tôi phát ốm mất. (Với Gaiep) Ông chỉ là cái đồ đàn bà nhu nhược thôi.

GAEV: - Sao kia?

LOPAKHIN: - Cái đồ đàn bà nhu nhược! (Định đi vào)

LIUBOV ANDREEVNA: (Sợ hãi) - Không, không, đừng tin, anh bạn. Tôi van anh đấy. Có thể chúng tôi tìm ra được cách giải quyết chẳng.

LOPAKHIN: - Thì còn cần tìm kiếm lời thôi gì nữa?

LIUBOV ANDREEVNA: - Anh đừng đi vội, tôi xin anh đấy. Dù sao thì có anh đây thì tôi cũng thấy đỡ lo buồn hơn...

(Im lặng)

Có một linh tính cứ ám ảnh lấy tôi không sao dứt ra được, dường như là cái nhà sắp đổ sụp xuống đầu chúng tôi.

GAEV: (Mãi mê theo ý nghĩ riêng) - Đánh thẳng vào góc... Đánh bật vào giữa...

LIUBOV ANDREEVNA: - Cơ sự dường này là do chúng tôi nhiều tội lỗi...

LOPAKHIN: - Các vị có tội tình gì mới được chứ?...

GAEV: (Lấy một viên kẹo) - Người ta nói rằng tôi chỉ ăn kẹo mà khánh kiệt cả gia sản... (Cười)

LIUBOV ANDREEVNA: - Ôi! Bao nhiêu là tội của tôi... Tôi vẫn ném tiền qua cửa sổ như một con điên. Tôi lại đi lấy một người

chồng không bao giờ rút chân ra khỏi nợ. Ông chồng tôi uống rượu rất nhiều. Chính rượu sâm banh làm chết ông ta. Tôi lại đi yêu người khác thế mới khổ nạn cho tôi, và khi đã gắn bó với người này thì sự trừng phạt đầu tiên liền giáng xuống đầu tôi như một nhát chùy: thằng con nhỏ của tôi bị chết đuối ở khúc sông này... Tôi bèn đi ra ngoại quốc, đi hẩn, đi không nghĩ đến quay trở lại nữa để khỏi nhìn thấy khúc sông này... Tôi đã hốt hoảng, nhắm mắt chạy trốn, thế mà ông ta vẫn theo đuổi tôi... quyết liệt, nhấn tâm theo đuổi.

Tôi tậu một cái biệt thự ở Măngtông vì ông ta ồm ở đấy. Thế là ba năm ròng rã, cả ngày, cả đêm, tôi chả biết thế nào là nghỉ ngơi nữa. Tôi sẵn sóc ông ta đến kiệt sức, tâm hồn tôi cũng khô cạn lại. Cái biệt thự phải đem bán đi để trang trải công nợ, rồi năm ngoái tôi đến Paris. Ở đấy, ông ta lại bòn hết cả của tôi rồi bỏ rơi tôi đi với người khác. Tôi những muốn uống thuốc độc chết đi cho rảnh. Thật là ngu ngốc, nhục nhã vô cùng... Rồi bỗng nhiên, tôi cảm thấy da diết nhớ

tới nước Nga, nhớ tới tổ quốc mình, thấy cần phải về gặp lại con gái tôi... (*Lau mắt*) Lạy Chúa, lạy Chúa lòng lành vô cùng tha thứ cho con. Người đã trừng phạt con đủ lắm rồi! (*Lấy trong túi ra một tờ điện tín*). Hôm nay tôi lại nhận được bức điện này từ Paris gửi sang... Vẫn lại là của ông ta. Ông ta cầu xin, tôi tha lỗi cho, và van nài tôi quay lại... (*Xé tờ điện tín*). Hình như tôi nghe thấy có tiếng âm nhạc từ đâu vọng lại (*Lắng nghe*).

GAEV: - Đó là dàn nhạc Do Thái trú danh của chúng ta đây. Cô còn nhớ không? Bốn violông, một sáo và một violôngxen?

LIUBOV ANDREEVNA: - Dàn nhạc ấy vẫn còn kia à? Bữa nào cũng phải mời nó đến nhà ta cho ra mắt một đêm mới được.

LOPAKHIN: (*Vĩnh tai nghe*) - Tôi chẳng nghe thấy gì cả... (*Hát khẽ*) "vì tiền nên người Đức có thể biến người Nga thành người Pháp được" (*Cười*) Hôm qua tôi xem diễn kịch, có một vở rất ngộ.

LIUBOV ANDREEVNA: - Tôi chắc vở kịch ấy chẳng có gì ngộ đâu. Các anh nên nghĩ đến sân khấu ít đi một chút và quan tâm đến

bản thân nhiều hơn nữa thì tốt hơn.
Cuộc đời của các anh tẻ ngắt như vậy,
mà các anh còn thốt ra bao nhiêu lời vô
ích!

LOPAKHIN: - Đúng đấy. Phải thành thực tự nhận
rằng chúng ta đang sống một cuộc đời tồi
tệ quá...

(Im lặng)

Ông cụ thân sinh ra tôi trước kia là một
Mugich ngốc nghếch chẳng hiểu gì hết;
ông cụ chẳng dạy dỗ tôi gì cả, chỉ khi nào
say rượu vào là vác roi ra phết cho tôi
một trận. Nói tóm lại, tôi cũng chẳng
được học hành gì cả, tôi viết xấu đến nỗi
phát xấu hổ lên vì những dòng chữ như
gà bới.

LIUBOV ANDREEVNA: - Phải lấy vợ đi thôi, anh
bạn ạ.

LOPAKHIN: - Vâng... đúng thế thật.

LIUBOV ANDREEVNA: - Tại sao anh không lấy
Varia? Con bé đảm đang đấy.

LOPAKHIN: - Quả thật vậy.

LIUBOV ANDREEVNA: - Con bé xuất thân từ gia
đình nông dân, không sợ lao động, hơn
nữa nó lại đang yêu anh. Từ lâu anh
cũng mến mộ nó đấy thôi.

LOPAKHIN: - Vâng, tôi có dám chối đâu ạ... Cô ấy
quả có đảm thật.

(Im lặng)

GAEV: - Một người dành cho tôi một chỗ làm ở
nhà băng. Một năm được sáu ngàn rúp...
Cô có nghe nói không?

LIUBOV ANDREEVNA: - Chả phải việc của bác đâu.
Bác cứ nằm yên là hơn...

(Phier ra, đem theo một áo khoác).

PHIER: *(Với Gaev)* - Thưa ông, mời ông mặc áo
khoác, trời ơi lạnh đấy ạ.

GAEV: *(Khoác áo)* - Già quấy rầy tôi quá đấy,
già ạ.

PHIER: - Không nói lời thôi vô ích... Sáng nay
ông lại ra ngoài chả bảo trước cho tôi
biết *(Nhìn kỹ Gaev từ chân lên đầu)*.

LIUBOV ANDREEVNA: - Ông già đi nhiều lắm rồi,
ông Phier ạ.

PHIER: - Bà nói gì kia?

LOPAKHIN: - Bà ấy bảo rằng cụ già đi nhiều lắm rồi
đấy.

PHIER: - Tôi sống lâu lắm rồi. Từ khi ông bố anh
còn chưa đẻ, người ta đã muốn cưới vợ
cho tôi rồi kia mà... *(Cười)*. Rồi khi được
tự do, tôi đã là tên hầu phòng thứ nhất.

Tôi không muốn tự do, nên tôi cứ ở lại để hầu hạ ông bà chủ...

(Im lặng)

Mọi đứa khác thì đều mừng rỡ, nhưng chúng cũng chả hiểu vì sao mà mừng rỡ cả.

LOPAKHIN: - Xưa kia tốt đấy nhưng roi vọt vẫn còn.

PHIER: (Không nghe thấy) - Mà thật thế...! Mugich nào thì có chủ nấy, chủ nào thì lại có Mugich nấy. Ngày nay thì lộn tùng phèo hết thấy, chả hiểu đầu vào đầu nữa.

GAEV: - Thôi im đi, già Phier. Ngày mai tôi phải ra tỉnh. Người ta hứa giới thiệu với tôi một ông đại tướng, ông ta có thể sẽ cho tôi mượn tiền.

LOPAKHIN: - Công toi thôi. Đến lão ông cũng không giả được đâu, ông cứ tin như thế đi.

LIUBOV ANDREEVNA: - Bác ấy mơ tưởng thế thôi. Chả có ông đại tướng nào đâu.

(T'rophimov, Ania và Varia).

GAEV: - A! Cả bọn lại kia!

ANIA: - Mẹ đây rồi!

LIUBOV ANDREEVNA: (Âu yếm) - Lại đây con, lại đây... Lại cả đây, các con yêu... (Ôm chặt

Varia và Ania). Các con có biết mẹ yêu các con lắm không nhỉ? Các con ngồi xuống cạnh mẹ đây.

(Tất cả ngồi xuống).

LOPAKHIN: - Chàng sinh viên muốn thuê nhà ta lúc nào cũng thấy đi với các cô.

T'ROPHIMOV: - Việc gì đến ông đấy.

LOPAKHIN: - Anh chàng này sắp năm mươi tuổi đầu rồi mà vẫn cứ là sinh viên mãi.

T'ROPHIMOV: - Thôi, ông hãy bỏ cái lối đùa ngu xuẩn ấy đi.

LOPAKHIN: - Tại sao anh lại phát cáu lên, đồ ngốc!

T'ROPHIMOV: - Ông cứ để yên mặc tôi!

LOPAKHIN: (Cười) Xin anh cho phép tôi được biết ý kiến của anh về tôi.

T'ROPHIMOV: - Ông Ermolai Alexeevich ạ, tôi nghĩ mỗi ngày rằng ông là một người giàu có, lại sắp trở thành triệu phú. Xét về mặt trao đổi vật chất, cần phải có con vật tham lam bắt gặp được cái gì là ăn ngay cái ấy. Ông cần cho xã hội cũng là vì thế.

(Mọi người cười).

VARIA: - Pit'er, anh hãy kể cho chúng tôi nghe chuyện tình tú hờn.

LIUBOV ANDREEVNA: - Không, ta trở lại câu chuyện hôm qua.

T'ROPHIMOV: - Hôm qua, ta nói về gì nhỉ?

GAEV: - Về lòng tự hào của con người.

T'ROPHIMOV: - Hôm qua ta đã bàn rất nhiều mà chẳng đi tới đâu hết. Trong ý niệm của ông về con người tự hào, còn có một khía cạnh-thần bí. Theo lời lẽ của ông thì có lẽ cũng có phần đúng, nhưng nếu ta lý luận một cách giản dị hơn, không loanh quanh vô ích, thì về phương diện sinh lý học mà nói, con người sinh ra vốn đã kém cỏi, tối đại bộ phận là thô鄙, dốt nát, khổ sở vô cùng thì hỏi có nói đến chuyện tự hào được nữa không? Phải thôi say sưa về mình, tóm lại phải biết làm việc.

GAEV: - Dù sao thì người ta vẫn chết.

T'ROPHIMOV: - Biết đâu đấy? Thế ông quan niệm chết là thế nào? Người ta có thể có hàng trăm giác quan. Khi người chết đi, năm cái giác quan mà ta đã biết cũng chết theo, nhưng còn chín mươi lăm cái giác quan khác có thể là vẫn sống như thường.

LIUBOV ANDREEVNA: - T'rophimov, cậu thật là thông minh!

LOPAKHIN: (*Mỉa mai*) - Rất là thông minh!

T'ROPHIMOV: - Loài người cứ tiến lên và tự cải tiến không ngừng. Tất cả những gì ngày nay chưa hiểu nổi thì ngày mai sẽ trở nên dễ hiểu, gần gũi. Nhưng muốn vậy, ta cần làm việc, cần đem hết sức lực ra giúp đỡ những ai chịu tìm tòi chân lý. Ở nước Nga chúng ta đây, còn rất ít người chịu làm việc. Theo như tôi biết thì đại đa số những người trí thức mà tôi biết vẫn chưa chịu tìm tòi gì, chưa làm gì, và đến nay vẫn chưa đủ khả năng làm việc. Họ tự vỗ ngực cho mình là trí thức, nhưng họ vẫn mảy mao chí tở với đầy tớ, vẫn đối xử với nông dân như con vật, khinh thường học tập, không chịu đọc một cách nghiêm túc bất kỳ cái gì, hầu như không làm việc gì, chỉ biết nói suông về khoa học và hiểu rất ít về nghệ thuật. Mặt mày họ ra vẻ đạo mạo nghiêm trang, họ chỉ nói về những điều quan trọng, chỉ triết lý suông và trong lúc đó, trước mắt mọi người, thợ thuyền vẫn thiếu cơm ăn, vẫn ngủ chen chúc ba, bốn mươi người chung một căn buồng đầu đầu cũng là rệp, mùi hôi thối và ẩm thấp, và sự đoạ lạc về tinh thần. Rõ rệt là những lời đẹp

đẽ của chúng ta chỉ dùng để tự lừa dối mình và đi lừa dối kẻ khác. Nào, hãy chỉ cho tôi biết nào đâu là những vườn trẻ, những phòng đọc sách mà người ta vẫn không ngớt lời nhắc đến? Những thứ đó chỉ thấy trong tiểu thuyết thôi, sự thật làm gì có, chỉ là bần thủ, ti tiện, dã man mà thôi... Tôi vốn sợ những bộ mặt trông nghiêm nghị quá, tôi không ưa nó chút nào. Tôi sợ cả những bài diễn văn trang trọng. Thà chúng ta im cả đi còn hơn.

ĐPAKHIN: - Này, anh biết không, tôi vẫn dậy từ năm giờ sáng, tôi làm việc từ sáng đến tối, làm việc suốt cả ngày, tôi cầm tiền của tôi và của người khác trong tay, nên tôi hiểu rõ con người là như thế nào. Chỉ cần bắt tay làm một việc gì đó là có thể biết ngay được rằng những người lương thiện đứng đắn quả là rất hiếm. Có những đêm không ngủ được, tôi thường nghĩ: Lạy Chúa, Chúa đã cho chúng con những cánh rừng mênh mông, những chân trời bao la, vậy con người sống ở đây đáng lẽ phải được cấu tạo xứng với đất trời ấy, phải là con người khổng lồ. ...

LIUBOV ANDREEVNA: - Anh nhất thiết phải cần đến những người khổng lồ à? Những con người ấy ở trong truyện cổ tích thì đẹp lắm, nhưng trong đời này thì làm người ta phát sợ.

(Epikhodov đi qua phía cuối sân khấu vừa chơi đàn ghi ta).

LIUBOV ANDREEVNA: *(Tư lự)* - Epikhodov kia kìa!

ANIA: *(Tư lự)* - Vâng Epikhodov.

GAEV: - Mặt trời lặn rồi.

T'ROPHIMOV: - Vâng.

GAEV: *(Nói nhỏ như ngâm thơ)* - Ôi thiên nhiên đẹp đẽ của ta, người rực rỡ những sắc màu bất diệt, sao mà người lộng lẫy và thờ ơ. Ta gọi người là mẹ, người mang chung trong lòng người sự sống và cái chết, người sinh ra cuộc đời và người lại huỷ diệt nó đi...

VARIA: *(Van vơ)* - Bác của cháu ơi!

ANIA: - Bác lại thế rồi, bác!

T'ROPHIMOV: - Ông nên chơi trò đánh con bi vàng vào giữa thì tốt hơn đấy.

GAEV: - Tôi im, tôi im đây.

(Mọi người đều không nhúc nhích, theo đuổi những ý nghĩ riêng. Mọi vật đều im lặng. Chỉ nghe thấy già Phier lẩm bẩm

một mình. Bỗng nhiên có một tiếng xa
xôi như tự trên trời văng xuống, tiếng
đàn vĩ cầm đứt dây rên rĩ và chết dần).

LIUBOV ANDREEVNA: - Cái gì thế?

LOPAKHIN: - Tôi cũng không biết nữa. (Tiếng ở rất
xa). Có lẽ tiếng một cái thùng đựng
quặng bị rơi ở trong mỏ đấy. Nhưng rất
xa đây.

GAEV: - Có lẽ đấy chỉ là tiếng một con chim...
một con cò.

T'ROPHIMOV: - Hay là một con cú...

LIUBOV ANDREEVNA: (Rùng mình) - Không hiểu
sao cái tiếng đó bỗng làm tôi thấy khó
chịu.

(Im lặng)

PHIER: - Thật đúng hệt như trước khi xảy ra cái
tai hoạ ngày xưa; có tiếng cú kêu và
tiếng ấm đun trà cứ réo mãi không
ngừng.

GAEV: - Trước tai hoạ nào?

PHIER: - Trước lúc thủ tiêu chế độ nông nô ấy.
(Im lặng)

LIUBOV ANDREEVNA: - Các bạn này tôi bảo, chúng
ta về thôi, khuya rồi đấy. (Với Ania) Mắt
con có nước mắt kia... Làm sao thể con
của mẹ. .. (Ôm chặt Ania).

ANIA: - Con có sao đâu mẹ!

T'ROPHIMOV: - Có ai đến kia.

(Một người qua đường xuất hiện. Ania
đội cát két trắng đã cũ, mặc áo choàng
hơi say rượu).

NGƯỜI QUA ĐƯỜNG: - Nhờ ông chỉ giùm, đi ra
thẳng đây phải không ạ?

GAEV: - Vâng. Ông cứ đi theo đường này.

NGƯỜI QUA ĐƯỜNG: - Xin vô cùng cảm tạ ông. (Vào)
(khẽ) Trời mới đẹp làm sao... (Ngâm thì
"Anh ơi, anh đã vất vả nhiều... Hãy đi
với Vonga, anh còn than vãn gì chẳng.
(Với Varia) Medemoiselle⁽¹⁾ xin cô hãy
cho một người Nga đói khổ này ba mươi
xu!...

(Varia sợ hãi, kêu lên).

LOPAKHIN: (Nghiêm nghị) - Cái gì cũng phải
có giới hạn chứ!...

LIUBOV ANDREEVNA: (Lúng túng) - Đây đây.
cầm lấy... (Tìm trong ví tiền) Tôi không
có đồng tiền bạc nào cả... Thôi được, cầm
lấy đồng tiền vàng này vậy.

NGƯỜI QUA ĐƯỜNG: - Xin vô cùng cảm tạ bà
(Vào).

(1) Tiếng Pháp: Thưa cô.

(Tiếng cười).

ARIA: (Kính hãi) - Con không chịu nổi nữa rồi... Con về đây... Trời! Mẹ ơi, người nhà mình thì không có gì ăn mà mẹ lại cho hân cả một đồng tiền vàng.

LIUBOV ANDREEVNA: - Mẹ vốn gốc nghèo thế, biết làm sao được? Để về, mẹ còn bao nhiêu tiền sẽ đưa cho con giữ cả. Ermolai này, anh còn cho tôi mượn tiền nữa không?

LOPAKHIN: - Xin tuân lệnh bà.

LIUBOV ANDREEVNA: - Nào các bạn, ta về thôi. Varia con, này, chúng tôi vừa thu xếp chuyện cưới xin cho cô rồi, mẹ có lời mừng cho con đấy.

VARIA: (Nước mắt trong giọng nói) - Mẹ không nên nói đùa những chuyện ấy, đi mẹ.

LOPAKHIN: - Ốcmêly, hãy vào tu viện đi...⁽¹⁾

GAEV: - Tay tôi run quá; lâu lắm rồi tôi chưa chơi bi a.

(1) Đây là một câu trong vở kịch Hamlet của Shakespeare. Nguyên văn là: "Ophelia, get thee to a nunnery, go!". Lopakhin nói câu này là có ý cự tuyệt. Anh ta đã gọi nhầm Opheliara là Ốcmêly, cái đó chứng tỏ anh ta không phải vì đọc sách và chỉ là xem qua một gánh hát rong tầm thường nào đó mà biết tên nhân vật.

LOPAKHIN: - Ốcmêly, hỡi nàng tiên xinh đẹp, đừng quên tôi trong lời cầu nguyện của nàng.⁽¹⁾

LIUBOV ANDREEVNA: - Ta về thôi, các bạn. Sắp đến giờ ăn tối rồi.

VARIA: - Hân làm con sợ quá, tim con hãy đập đây này.

LOPAKHIN: - Tôi nhắc lại một lần nữa là vườn anh đào đào sẽ bị đem bán đấu giá ngày 22 tháng 8 này. Bà nghĩ đi! Bà nghĩ cẩn thận nữa đi!

(Mọi người vào trừ T'rophimov và Ania)

ANIA: (Cười) - Người qua đường đã làm chị Varia sợ hãi, em thích quá. Thế là chỉ còn lại có hai chúng ta.

T'TROPHIMOV: - Varia sợ hai đứa chúng mình yêu nhau, nên suốt ngày không dám rời ra nửa bước. Với bộ óc như óc chim ấy, cô ta không thể hiểu nổi rằng chúng ta còn đứng trên cả ái tình. Vươn lên trên tất cả những cái gì ti tiện và hư ảo, tất cả những cái gì cản trở không cho ta được tự do và sung sướng, đó chính là mục

(1) Nguyên văn của Shakespeare là: Ophelia, nymphlet, inthine orisons remember me". Hamlet nói với Ophelia câu này là có ý tỏ mình không yêu.

đích và ý nghĩa của đời ta. Hãy tiến lên phía trước! Không có gì làm ngừng được bước tiến của chúng ta lên cuộc đời mới đang lấp lánh đằng xa như một ngôi sao sáng kia! Tiến lên các bạn! Đừng có tụt lùi lại đằng sau!

ANIA: (Chấp tay ai) - Anh nói hay quá!

(Im lặng)

Trời hôm nay tuyệt quá!

T'ROPHIMOV: - Phải, trời đẹp thật!

ANIA: - Anh đã làm em thay đổi nhiều quá, anh Pit'er ạ! Em không còn yêu cái vườn anh đào này như xưa nữa. Từ trước đến nay, em đã yêu nó tha thiết, hình như trên trái đất không có nơi nào hơn khu vườn này.

T'ROPHIMOV: - Cả nước Nga là cái vườn của chúng ta. Khắp thế giới vừa to và đẹp, có rất nhiều nơi kỳ diệu.

(Im lặng)

Ania này, em thử nghĩ xem! Từ ông em, cụ em đến các vị tổ tiên nhà em trước đây đều là chúa đất chiếm hữu hàng bao nhiêu sinh mạng. Em không thấy rằng những linh hồn khốn nạn ấy đang nhìn

em từ mỗi quả anh đào, từ mỗi lá cây, từ mỗi thân cây? Có thể nào em không nghe thấy tiếng họ nói với em?... Chiếm hữu hàng bao nhiêu sinh mạng! Những cái đó đã làm hư hỏng các người rồi, kể cả những kẻ đã sống ngày xưa như thế và con cháu họ bây giờ nữa. Hư hỏng đến nỗi mà cả mẹ em đến em, đến bác em đều không nhận thấy rằng mình đang vay nợ mà sống, ăn bám vào người khác, ăn bám vào những người mà các vị không cho bước xa hơn phòng chờ của các vị... Chúng ta đã lạc hậu mất ít ra là hai thế kỷ rồi, ta chưa làm được gì hết, ta cũng chưa có một nhận định rõ ràng về quá khứ của mình, ta chỉ biết có bàn phiếm để giải sầu, ngáp vặt, rầu rĩ và đi uống rượu! Tuy nhiên, con đường phải đi đã thật rõ ràng: Ngày nay muốn bắt đầu một cuộc đời mới, trước hết phải chuộc lại quá khứ tội lỗi, phải kết thúc cái quá khứ ấy đi. Nhưng muốn chuộc tội thì phải chịu đựng được đau khổ, phải lao động cực nhọc và không ngừng. Em hãy hiểu rõ lấy điều ấy, em Ania!

ANIA: - Đã từ lâu, ngôi nhà chúng em ở đây có thuộc về chúng em nữa đâu. Nhất định em sẽ đi, em hứa với anh như thế.

T'ROPHIMOV: - Em hãy vật chùm chìa khóa của bà chủ xuống một cái giếng sâu, và ra đi. Hãy sống tự do như ngọn gió!

ANIA: *(Say sưa)* - Anh nói hay quá đi thôi!

T'ROPHIMOV: - Hãy tin lời tôi, cô Ania, hãy tin tôi! Tôi chưa đầy ba mươi tuổi, tôi còn trẻ, tôi còn đang đi học, nhưng tôi đã đau khổ nhiều rồi. Cứ mỗi mùa đông tới là tôi bị đói, bị ốm, tôi lo lắng và nghèo kiệt xác như một kẻ ăn mày. Số kiếp còn chưa chỗ nào chưa tha tôi đi nữa? Vậy mà, dù sao đi nữa, ngày đêm lòng tôi vẫn tràn đầy những viễn ảnh thật là huy hoàng! Ania này, tôi đã linh cảm thấy hạnh phúc, tôi đã nhìn thấy nó đến rồi kia...

ANIA: *(Mơ màng)* - Mặt trời đã lên.
(Nghe thấy Epikhodov chơi đàn ghita, vẫn là bài hát buồn thương cũ. Trăng lên. Xa xa, gần rặng bạch dương, Varia đi tìm Ania, cô gọi "Ania! Em ở đâu thế?").

T'ROPHIMOV: - Ừ, trăng đã lên rồi.

(Im lặng)

Hạnh phúc đã tới, nó kia kia, nó đang tiến lại gần, tôi đã cảm thấy được nó rồi. Nhưng dù ta không nhìn thấy hạnh phúc, không được hưởng thụ nó. thì đã hề chi! Kẻ khác sẽ nhìn thấy nó!

TIẾNG VARIA: - Ania. Em ở đâu?

T'ROPHIMOV: - Lại cái cô Varia ấy! *(Cáu)* Thật là bực mình!

ANIA: - Anh này, ta ra phía bờ sông đi. Ở đấy tốt hơn.

T'ROPHIMOV: - Đi!

(Họ vào).

TIẾNG VANIA: - Ania! Ania ơi!

HẠ MÀN

HỒI BA

(Sân khấu là một phòng khách. Qua cửa tò vò, ta thấy một buồng lớn khác. Một cái giá nến nhiều ngọn đang cháy. Có tiếng âm nhạc của dàn nhạc Do Thái đã nói tới ở hồi hai, từ trong phòng chờ vọng ra. Buổi tối. Mọi người đang khiêu vũ theo điệu nhảy chẵn bốn người một⁽¹⁾ ở trong buồng lớn. Tiếng Ximeonov Pitrich: "Promenade à une paire!"⁽²⁾ Từng cặp đi vào phòng khách: đi đầu là Pitrich và Sarlota rồi đến Torophumov và Liubov Andreevna; đến Ania và ông ký dây thép, Varia và viên xếp ga, v.v...

Varia khóc lặng lẽ và vừa nhảy vừa lau nước mắt. Duniata và một nam khác vào sau cùng. Từng cặp đi qua phòng khách. Pitrich kêu "Grand rond, balancez!", "Les cavaliers à genoux, remerciez vos

(1) Điệu nhảy bốn người một (quadrille) còn gọi là điệu nhảy bốn mặt, là một điệu nhảy rất vui nhộn ở Pháp hồi đầu thế kỷ 18 và đến thế kỷ 19 thì thịnh hành khắp châu Âu.

(2) Tiếng Pháp: "từng cặp một đi dạo chơi!"

dames!"⁽¹⁾. Phier, mặc lễ phục, mang vào khay nước suôi Xen. Pitrich và T'rophimov đi vào phòng khách)

PITRICH: - Tôi vốn có chứng rục máu, và đã hai lần bị ngất đi, khiêu vũ đối với tôi thật là khổ sở, nhưng người ta đã thường nói "đi với ma mặc áo giấy" mà. Tôi kho như con ngựa ấy. Cha tôi trước kia hề còn sống là một anh hề, - cậu Chúa ch chỗ cho ông được rồi linh hồn - ông c nói vui rằng dòng họ nhà Pitrich xưa ki gốc gác từ chú ngựa mà hoàng đ Caligula⁽²⁾ đã phong làm nguyên lão ngh viện đấy... (Ngồi xuống) Nhưng khổ mệ nổi là không có tiền! Con chó đối lúc nà chẳng mê thấy thịt... (Ngáy nhưng tỉnh lại ngay) Cũng như tôi ấy... trong đầ lúc nào cũng chỉ nghĩ đến tiền thôi...

(1) Tiếng Pháp: "thành một vòng tròn to, quay đi", "mời quý ông qu xuống, cảm ơn các quý bà đi".

(2) Caligula là bạo chúa La Mã trị vì từ năm 37 đến năm 41 sau Thi Chúa giáng sinh. Hắn gần như điên loạn, tàn ác đến mức mong mư toàn dân La Mã chỉ có một cái đầu để hắn chém cho gọn, và đã phor cho con ngựa Anhxitatuyt của hắn làm phụ chính đại thần. Hắn thườ nói: "Oderint dum metuant" (cứ để cho chúng ghét ta, miễn là chúng s ta).

T'ROPHIMOV: - Thực vậy, trông bề ngoài ông có cái vẻ gì như ngựa ấy.

PITRICH: - Hừ! Thế thì đã sao?... Ngựa là con vật đẹp... Và ta có thể bán nó đi được...
(*Buồng bên cạnh có tiếng chơi bi a, Varia xuất hiện sau cửa tò vò.*)

T'ROPHIMOV: (*Giọng giễu cợt*) - Bà Lopakhin! Chào bà Lopakhin.

VARIA: (*Tức giận*) - Đồ quý tộc trụi đầu!

T'ROPHIMOV: - Phải, trụi đầu, thế mà tôi lại lấy đó làm hành diện đấy!

VARIA: (*Theo đuổi những ý nghĩ cay đắng*) - Cho gọi các nhạc sĩ đến, nhưng tiền đâu mà trả họ (*Vào*).

T'ROPHIMOV: (*Với Pitrich*) - Nếu ông biết hướng tất cả sức lực của ông đã róc ra suốt đời mình để kiếm tiền trả nợ lẫn vào việc khác thì cuối cùng chắc ông có thể nâng nổi trái đất lên.

PHIER: - Nitsơ... nhà triết học vĩ đại, và trứ danh... một người thông minh lỗi lạc... đã nói ở chỗ nào đó trong các tác phẩm của mình rằng đáng lý người ta có quyền làm giấy bạc giả.

T'ROPHIMOV: - Ông đã đọc Nitsơ rồi à?

PITRICH: - Hừ... Đó là Dasenca nó nói lại với tôi như thế. Và trong hoàn cảnh hiện nay của tôi thì chỉ còn cách làm giấy bạc giả thôi... Đến ngày kia, tôi phải trả ba trăm mười rúp tiền nợ... Tôi đã xoay được một trăm ba mươi đồng rồi... (*Sờ túi sợ hãi*). Tiền rơi mất rồi! Tôi đánh mất tiền rồi! (*Rơm rớm nước mắt*) Tiền của tôi đâu rồi? (*Vui sướng*) Đây rồi, nó lọt vào trong lót áo... Tôi đã toát cả mồ hôi. ..
(*Liubov Andreevna và Sarlota ra*).

LIUBOV ANDREEVNA: (*Khẽ hát điệu Letganhca⁽¹⁾*) - Sao Leonid mãi chẳng thấy về? Bác ấy làm gì ngoài tỉnh thế? (*Với Duniaxa*) Duniaxa, hãy đưa nước trà mời các nhạc sĩ...

T'ROPHIMOV: - Chắc là cuộc bán đấu giá không thành.

LIUBOV ANDREEVNA: - Các nhạc sĩ đến thật không đúng lúc và chúng ta cũng chọn lầm ngày mở cuộc dạ hội này... Chậc! Thế cũng không sao... (*Ngồi xuống và hát khẽ*)

(1) Tên một điệu vũ Cò đặc rất khoẻ, trong vở ca kịch *Ác quỷ*, rất được thịnh hành hồi đó.

SARLOTA: (Chia một cổ bài cho Pitrich) - Đây là cổ bài, mời ông chọn nhấm trong bụng một con, con nào cũng được.

PITRICH: - Xong rồi đấy.

SARLOTA: - Bây giờ thì ông trang bài lên. Được rồi! Đưa cả đây cho tôi, ông Pitrich thân mến của tôi ơi. Ein, zwei, drei⁽¹⁾! Và bây giờ thì ông tìm con bài đó đi, nó ở trong túi ông đấy...

PITRICH: (Móc con bài trong túi ra) - Con tám pích, đúng rồi! (Ngạc nhiên) Lại thế nữa kia đấy!

SARLOTA: (Xoè tay cầm cổ bài và nói với T'rophimov) - Nói nhanh! Con bài ở trên cũng là con gì?

T'ROPHIMOV: - Xem nào... Con đầm pích.

SARLOTA: - Đúng thế rồi! (Với Pitrich) Con trên là con gì?

PITRICH: - Át cơ.

SARLOTA: - Được!... (Đập trên mu bàn tay, cổ bài biến mất). Hôm nay đẹp trời lạ!

(Có tiếng phụ nữ đáp lại, nghe huyền bí như từ dưới gầm sàn vọng lên "Ồ, thưa bà vâng, trời hôm nay tuyệt đẹp").

(1) Tiếng Đức: "Một, hai, ba".

Người là người đẹp lý tưởng của ta...

(Có tiếng đáp: "Thưa bà, bà cũng đẹp, tôi rất thích bà").

VIÊN XẾP GA: (Vỗ tay) - Hoan hô bà nói bằng bụng!

PITRICH: (Ngơ ngác) - Lại còn thế nữa kia! Ôi, Sarlota đáng tôn thờ của tôi... Tôi chỉ yêu cô mà thôi.

SARLOTA: - Mê à? (Nhún vai) Ông mà cũng còn đủ sức yêu kia à? - Guter Mensch, abers schlechter Musikan⁽¹⁾!

T'ROPHIMOV: (Đập khế lên vai Pitrich) - Ông thật là đồ ngựa già...

SARLOTA: - Chú ý! Lại một trò này nữa. (Cầm trên ghế một chiếc áo choàng không có tay) Đây là chiếc áo choàng rất đẹp, tôi rao bán đây (Giữ chiếc áo) Ai muốn mua nào?

PITRICH: (Chưa hết kinh ngạc) - Lại còn thế nữa kia!

SARLOTA: - Ein, zwei, drei! (Nhắc nhanh chiếc áo và Ania hiện ra. Ania cúi đầu chào, chạy lại ôm hôn mẹ và chạy vào buồng, mọi người đều thích thú).

(1) Tiếng Đức: "Người tốt, nhưng là nhạc sĩ tồi".

LIUBOV ANDREEVNA: (Vỗ tay) - Hoan hô, hoan hô!...

SARLOTA: - Hãy còn nữa! Ein, zwei, drei! (Lại nhắc áo choàng ra. Varia lại hiện ra và cúi đầu chào).

PITRICH: (Càng ngạc nhiên hơn) - Lại thế nữa kia đấy!

SARLOTA: - Hết trò rồi! (Vứt cái áo của Pitrich, cúi chào và chạy vào buồng).

PITRICH: (Chạy bổ theo Sarlota) - Cô phù thủy bé bỏng! Các ngài đã thấy chưa, hả? Các ngài đã thấy chưa? (Đi ra)

LIUBOV ANDREEVNA: - Thế mà bác Leonid vẫn chưa về. Làm gì ở ngoài tỉnh mà lâu thế, tôi thật cũng không hiểu nữa. Nhà bán rồi hoặc chưa bán thì mọi việc ở ngoài ấy giờ cũng xong xuôi cả rồi chứ. Tại sao bác ấy để chúng ta phải chờ đợi thấp thỏm lâu thế?

VARIA: (Lựa lời dỗ mẹ) - Con chắc là bác con mua lại được nhà rồi.

T'ROPHIMOV: (Mỉa mai) - Cứ tin là thế đi.

VARIA: - Bà trẻ đã gửi cho bác con một giấy uỷ quyền để bác đứng tên bà mua lại ngôi nhà bằng cách chuyển nợ. Bà làm thế để cho em Ania. Nhờ Chúa che chở, con

chắc bác con thế nào cũng mua lại được vườn anh đào.

LIUBOV ANDREEVNA: - Bà trẻ ở Iaroslav gửi đến mười lăm ngàn rúp để đứng tên bà ấy mua cái dinh cơ này, vì bà ấy không tin cần chúng ta, nhưng món tiền ấy chẳng đủ để trả lãi nợ. (Lấy tay che mặt) Số phận tôi đến hôm nay là quyết định đây...

T'ROPHIMOV: (Trêu Varia) - Bà Lopakhin ơi!

VARIA: (Cáu) - Đồ cùn đời sinh viên, hai lần bị đuổi ra khỏi trường đại học.

LIUBOV ANDREEVNA: - Tại sao con lại cáu thế Varia? Cậu ấy trêu con thế đã sao? Nếu con muốn thì con có thể lấy Lopakhin, anh ta tính nết tốt và dễ thương đấy chứ. Mà nếu con không bằng lòng, thì con không lấy, con yêu của mẹ...

VARIA: - Con đã nghĩ chín rồi mẹ ạ, con xin thưa chuyện cùng mẹ. Anh ấy là người tốt, vừa ý con lắm.

LIUBOV ANDREEVNA: - Thế thì lấy anh ấy đi! Còn đợi gì nữa, mẹ không hiểu ra sao cả!

VARIA: - Nhưng, mẹ ạ, dù sao thì con cũng không thể hỏi anh ấy làm chồng. Có tới hai năm nay rồi, người nào cũng nói với

con về anh ấy, nhưng anh ấy có nói gì đâu, hoặc chỉ tìm cách pha trò thôi. Con hiểu rất rõ anh ấy. Anh ấy đang làm giàu, hoàn toàn bận bịu vào công việc buôn bán còn bụng nào mà nghĩ đến con. Nếu con có được ít tiền, dù chỉ là một trăm rúp, con sẽ bỏ hết và đi một nơi thật xa. Con sẽ vào nhà tu kín.

T'ROPHIMOV: - Tha hồ hưởng phúc lành của Chúa!

VARIA: (Với *T'rophimov*) - Sinh viên thì cần phải thông minh! (*Dịu dàng, rưng rưng nước mắt*) Sao mà anh xấu đi nhiều thế, anh Pit'er, anh già đi bao nhiêu! (Với *Liubov Andreevna*, *mắt ráo hoảnh*) Có điều là thế này, thưa mẹ, con không thể ngồi không chẳng làm gì cả. Con phải có việc làm luôn chân luôn tay.

(*Iasa ra*).

IASA: (*Cố nhin cười*) - Ông Epikhodov vừa đánh gãy một cái gậy bi a!... (*Vào*).

VARIA: - Epikhodov vào đây làm gì cơ chứ? Ai cho phép anh ta được chơi bi a? Tôi chịu không hiểu nổi những con người như thế... (*Vào*)

LIUBOV ANDREEVNA: - Đừng trêu nó nữa cậu Pit'er ạ, như thế là nó cũng buồn lắm rồi đấy.

T'ROPHIMOV: - Cô ấy lạnh chanh quá, không phải việc mình cũng hay dính vào. Cả mùa hè năm nay, cô ấy không để cho Ania và tôi được yên thân. Cô ấy cứ lo hai chúng tôi yêu nhau. Thế thì có việc gì đến cô ấy chứ? Mà nào tôi có tỏ ra có tình ý gì cho cam? Tôi có tý chút gì gọi là bỡn sỡm đâu! Chúng tôi đứng trên ái tình kia mà!

LIUBOV ANDREEVNA: - Còn như tôi thì lại rất phục tùng ái tình đấy (*Rất lo sợ*) Tại sao Leonid chưa về nhỉ? Tôi chỉ cần biết mỗi việc: là nhà đã bán rồi hay chưa thôi! Tôi thấy tai họa này thật vô lý đến nỗi tôi không biết nghĩ thế nào nữa, tôi mất trí rồi... Chỉ một chút nữa là tôi đến kêu âm lên, làm liều mất... Giúp tôi với, cậu Pit'er! Nói chuyện với tôi đi, hãy kể tôi nghe một chuyện gì...

T'ROPHIMOV: - Cái nhà bị bán đi ngày hôm nay hay không, phỏng có gì là hệ trọng? Vấn đề đã giải quyết xong từ lâu rồi, không gỡ lại được nữa đâu. Bà hãy bình tâm lại, bà Liubov thân mến của tôi! Ta không nên sống bằng toàn là ảo tưởng. Ít nhất bà cũng phải một lần trong đời mình có cái can đảm nhìn thẳng vào sự thật.

LIUBOV ANDREEVNA: - Sự thật nào? Vâng, anh thì anh biết phân biệt cái thật với cái giả; còn tôi, thì khác nào như hồng mắt rồi. Tôi chẳng nhìn thấy gì cả. Anh mạnh dạn giải quyết được tất cả mọi vấn đề to lớn trên đời, nhưng anh bạn, phải chăng vì anh còn trẻ tuổi, anh chưa từng đau khổ vì những chuyện ấy bao giờ? Và nếu như anh biết nhìn tương lai một cách can đảm như vậy, phải chăng chính vì anh không nhìn thấy và không chờ đợi một cái gì đáng ghê sợ cả, vì đang độ trẻ trung, anh không nhận ra cuộc đời thật là thế nào? Anh táo bạo hơn, chân thực hơn, sâu sắc hơn chúng tôi thật. Nhưng anh cứ nghĩ xem, hãy biết rộng lượng hơn chút nữa, đừng có nghiêm khắc quá với tôi làm gì. Chính nơi đây là chỗ tôi ra đời, nơi đây là chỗ bố mẹ tôi đã sống, và trước đó là ông tôi nữa. Tôi yêu ngôi nhà này, tôi không thể tưởng tượng được nếu đời tôi lại không có vườn anh đào này: nếu nhất thiết phải đem bán nó đi thì hãy đem bán nốt cả tôi đi luôn thể... (*Kéo T'rophimov lại gần và hôn lên trán*).

Anh nên hiểu cho, chính con trai tôi đã chết đuối ở đây. (*Khóc*) Anh là người tốt và độ lượng, hãy thương hại tôi với.

T'ROPHIMOV: - Bà cũng đã rõ đấy, tôi hết sức ái ngại cho bà.

LIUBOV ANDREEVNA: - Nhưng đáng lý ra, anh phải nói câu ấy một cách khác kia, khác thế kia (*Rút mùi soa, một bức điện tín rơi xuống đất*). Anh cũng chả biết được hôm nay lòng tôi trĩu nặng đau khổ đến thế này. Tôi thật khó mà chịu đựng nổi tất cả sự huyền ảo này, tiếng động làm cho tâm hồn tôi run rẩy lo âu, người tôi run lên cầm cập. Thế nhưng tôi không dám về phòng riêng, tôi sợ phải ngồi một mình trong vắng lặng. Đừng có trách tôi, Pit'er... Anh là người rất thân yêu, rất gần gũi với tôi. Tôi có thể vui lòng gả Ania cho anh, tôi cam đoan thế, nhưng anh bạn ạ, anh phải học xong đi đã. Anh chả làm gì cả, anh sống gập sao hay vậy, thật lạ quá... Bản thân anh cũng nhận thấy thế chứ, phải không nào? Lại còn nổi râu mọc quá ít, phải làm thế nào chứ... (*Cười*) Trông anh thật là ngộ nghĩnh!

T'ROPHIMOV: (*Nhặt tờ điện*) - Tôi không ưa làm đẹp.

LIUBOV ANDREEVNA: - Điện ở Paris đánh về đây, ngày nào tôi cũng nhận được, cả hôm qua, lại cả hôm nay nữa. Cái con người ngông cuồng ấy lại bị ốm, lại túng quẫn rồi... Ông ta xin lỗi tôi, cầu xin tôi quay lại, và nói thực ra, tôi phải đi Paris, cạnh ông ta kia. Anh đừng nhìn tôi nghiêm khắc thế anh Pit'er ạ, tôi biết làm thế nào hả, anh bạn, tôi phải làm gì đây? Ông ta ốm, bơ vơ một mình, sống khổ sở. Ai sẵn sóc cho ông ta? Ai can ngăn ông ta đừng làm điều dại dột? Ai thuốc thang cho ông ta đúng giờ đúng giấc? Và việc gì phải dối trá, phải chối cãi nữa? Tôi yêu ông ta. Cái đó rõ quá! Tôi yêu ông ta với tất cả tâm hồn. Đó là một hòn đá quàng vào cổ tôi, nó kéo tôi xuống đáy dòng nước. Nhưng tôi không thể quăng nó đi được vì tôi yêu hòn đá ấy (*Nắm chặt tay T'rophimov*). Đừng có buộc tội tôi, Pit'er nhé, anh đừng nói gì với tôi, đừng nói.

T'ROPHIMOV: (*Cắm nước mắt*) - Lạy Chúa, tôi nói thật lòng, xin bà đừng giận, nhưng chính ông ta đã bòn rút hết tiền của bà!

LIUBOV ANDREEVNA: - Không đâu, không đâu đừng có mà nói thế... (*Bịt lỗ tai lại*).

T'ROPHIMOV: - Ông ta chỉ là đồ vô dụng, chỉ có mình bà là không biết mà thôi! Hắn là một gã đê tiện, vô tích sự...

LIUBOV ANDREEVNA: (*Nén giận*) - Cậu đã hăm sáu hăm bảy tuổi đầu mà chỉ bằng thần học trò lớp sáu.

T'ROPHIMOV: - Thế thì sao?

LIUBOV ANDREEVNA: - Cậu đã đến tuổi thành người lớn rồi đó, bằng tuổi cậu thì phải hiểu nổi lòng những người đang yêu chứ. Rồi đến lượt mình cũng phải yêu đi. Hiểu biết thế nào là ái tình đi! (*Nó giận*) Đúng thế đấy! Cậu đừng nói là cậu trong sạch nữa... Đó chỉ là trò khách sáo cậu chỉ là một thằng ngốc, tức cười, một thằng quỷ.

T'ROPHIMOV: (*Kinh sợ*) - Bà ăn nói thế à!

LIUBOV ANDREEVNA: - "Đứng trên ái tình!" Cậu không đứng trên ái tình đâu, nói thế kiểu già Phier thì cậu chỉ là một thần

hậu đậu. Bằng ấy tuổi đầu rồi mà còn chưa có món tình nhân nào!...

PROPHIMOV: *(Kính sợ)* - Ghê tởm quá! Bà ăn nói thế à? *(Đi nhanh về phía buồng, hai tay ôm lấy đầu)* Thật ghê tởm!... Tôi không chịu nổi nữa rồi, tôi đi đây... *(Ra nhằm lối nên quay lại)* Tôi với bà từ nay thế là hết *(Đi ra phòng ngoài chờ)*.

LIUBOV ANDREEVNA: *(Gọi với lại)* - Pit'er, đợi đã này! Cậu này ngộ quá, tôi chỉ nói đùa thôi mà! Cậu Pit'er.

(Có tiếng chân ở cầu thang và tiếng người ngã. Ania và Varia kêu lên rồi sau đó lại phá lên cười).

LIUBOV ANDREEVNA: - Cái gì thế?

(Ania vội chạy vào phòng khách).

ANIA: *(Cười)* - Pit'er ngã cầu thang! *(Chạy ra)*.

(Viên xếp ga đứng giữa phòng lớn đọc bài Người đàn bà tội lỗi của A. Tonstoi. Hắn vừa bắt đầu đọc thì một điệu "vanxơ" chơi ở phòng chờ khiến mọi người chú ý, làm hắn phải ngắt đoạn không đọc nữa. Mọi người khiêu vũ. T'rophimov, Ania, Varia và Liubov Andreevna trở lại phòng khách).

Này Pit'er... Con người trong trắng... Tôi xin lỗi cậu nhé... Ta nhảy đi... *(Nhảy với Pit'er)*.

(Ania và Varia cùng nhảy... Già Phier đi vào, đặt gậy ở gần cửa ngang. Iasa cũng từ phòng khách đi ra và nhìn mọi người nhảy).

IASA: - Làm sao thế, bố già?

PHIER: - Lão thấy hơi khó chịu. Ngày xưa đến nhà ta khiêu vũ thì nào là tướng quân nam tước, đô đốc. Bây giờ thì toàn là ký dây thép với xếp ga, và họ đến có lấy gì làm phấn khởi lắm đâu. Hồi nào lão thấy trong người yếu lắm rồi. Cụ ông, tức là ông chủ quá cố của lão, muốn bệnh gì thì bệnh, toàn chữa cho chúng tôi bằng xi gấn hết. Từ hai mươi năm nay, ngày nào lão cũng dùng thứ xi gấn ấy, có khi còn lâu hơn thế nữa kia! Có lẽ nhờ cái món xi gấn này mà lão sống được đến ngày nay đây.

IASA: - Chuyện bố ngán lắm, bố già ạ. *(Ngáp)* Mong cụ về châu tổ tông sớm đi thôi!

PHIER: - Đồ hậu đậu *(Lắm bả trong mồm)* *(T'rophimov và Liubov Andreevna khiêu vũ từ buồng lớn, vào đến phòng khách)*.

LIUBOV ANDREEVNA: - Cảm ơn cậu. Tôi ngồi nghỉ đây. *(Ngồi xuống)*. Một quá thôi!
(Ania ra).

ANIA: *(Xúc động)* - Lúc này có người qua đường nói ở dưới bếp là vườn anh đào nhà ta bán hôm nay rồi.

LIUBOV ANDREEVNA: - Bán cho ai?

ANIA: - Ông ta lại đi ngay, không nói bán cho ai cả.

(Nhảy với T'rophimov về phía buồng lớn).

IASA: - Đây là một ông già kể lại như thế. Ông cụ không phải người vùng này ạ.

PHIER: - Ông Leonid Andreevich lại vẫn chưa về cho. Ông ấy chỉ mặc độc chiếc áo khoác mùa nực không khéo bị nhiễm lạnh mất. Ái chà chà, cái bọn trẻ này!

LIUBOV ANDREEVNA: - Tôi chết mất! Iasa, mày đi hỏi xem ai là người đã mua được vườn anh đào.

IASA: - Nhưng ông cụ ấy đi đã lâu rồi! *(Cười)*

LIUBOV ANDREEVNA: *(Hơi phật ý)* - Mày cười cái gì? Mày thích chí cái gì mới được chứ?

IASA: - Con sức nhớ đến ông Epikhodov ạ. Ông ấy ngộ lắm. Thật là đồ đại đột. Hai mươi hai cái xúi quẩy".

LIUBOV ANDREEVNA: - Già Phier này, nếu dinh cơ này bán đi mất rồi thì già sẽ đi đâu?

PHIER: - Bà truyền đi đâu thì tôi xin đi đấy.

LIUBOV ANDREEVNA: - Trông sắc mặt già xấu quá. Già ốm ư? Thôi, đi nằm đi...

PHIER: - Vâng... *(Mỉa mai)* Nếu tôi đi nằm lấy ai hầu hạ? Lấy ai cai quản đồn điền? Cả nhà này chỉ trông vào một mình lão thôi.

IASA: *(Với Liubov Andreevna)* - Thưa Liubov Andreevna, xin bà rộng lòng nhân đức, cho phép con được thừa một điều này. Nếu bà trở lại Paris, ra ân cho con được theo hầu bà. Con không thể sống ở đây được! *(Liếc ra đằng sau nói khẽ)* Chả nói bà cũng thừa hi rồi ạ, chính bà cũng thấy là đất này cỗi, dân chúng thì thô bỉ, chưa kể đến không khí buồn tẻ, ăn uống chung đụng rất đáng ghét. Lại còn lão Phier cứ lang thang khắp nhà làm bà làm bực cái gì đó có mà trời biết. Bà cho con theo với, bà ban cái ơn ấy cho con.

(Pitrich ra)

RICH: - Bà thân yêu, xin phép được mời bà...
nhảy một điệu valse, được không ạ?

(Liubov ra với hắn)

Bà Liubov Andreevna yêu dấu, tôi đành
lại phải hỏi vay bà 180 rúp vậy... *(Nhảy)*
Vâng, vâng, 180 rúp... *(Cả hai nhảy về
phía buồng).*

A: *(Hát)* - "Em hiểu chăng lòng anh xao
xuyến..."

*(Một nhân vật kỳ lạ, mũ màu xám cao
thành và quần kẻ ô, nhảy nhót và làm
điệu bộ ở trong buồng. Tiếng kêu: "Hoan
hô Sarlota Ivanovna!")*

UNIAXA: *(Dừng lại đánh phách)* - Cô chủ bắt mình
nhảy, vì nam thì nhiều nữ lại ít, nhưng
mình nhảy lại bị chóng mặt. Cụ Phier
Nicolajevich này, ông ký dây thép vừa
nói với tôi một câu làm tôi mê mẩn cả
tâm thần.

(Âm nhạc ngừng bật)

PHIER: - Ông ta nói với cô thế nào?

UNIAXA: - Ông ta nói với tôi là: cô giống như một
bông hoa ấy.

UNIAXA: *(Ngáp)* - Ô! Cái đồ ngu dốt... *(Vào).*

DUNIAXA: - Như một bông hoa... Chả cháu là một
thiếu nữ đa sầu, đa cảm, cháu thêm đến
phát điên những lời âu yếm đó.

PHIER: - Rồi hỏng đấy, cháu ạ!

(Epikhodov ra)

EPIKHODOV: - Apdokia Pheodonovna, cô cứ lần tôi
như lần con sâu con bọ. *(Thở dài)* Ôi
cuộc đời!

DUNIAXA: - Vậy anh muốn gì?

EPIKHODOV: - Rõ ràng là, có lẽ cô nói thế mà đúng
(Thở dài) Nhưng tất nhiên, theo quan
điểm riêng, cho phép tôi được nói thực
và nói thẳng thì cô đã làm tình làm tội
tôi rồi đấy. Tôi cảm thấy rõ bàn tay của
số mệnh: ngày nào cũng có chuyện đen
đui xảy ra cho tôi, nhưng tôi đã quen
chịu thế lâu rồi. Vì vậy tôi mỉm cười chịu
đựng hết. Cô đã hứa với tôi và mặc dù...

DUNIAXA: - Sau này ta sẽ trở lại câu chuyện ấy, tôi
xin anh, bây giờ xin đừng quấy rầy tôi.
Giờ đây, tôi đang mơ mộng. *(Cầm quạt,
quạt)*

EPIKHODOV: - Hàng ngày, tai họa sập xuống đầu
tôi, tuy nhiên, cho phép tôi được nói ra
như thế này, tôi vẫn mỉm cười, tôi lại

còn cười to lên nữa kia mỗi lần số phận đến trêu tôi.

(Varia từ buồng đi ra)

VARIA: - Anh vẫn còn ở đây à, Xemion? Anh chẳng tuân lệnh tôi gì cả. *(Với Duniaxa)* Duniaxa cũng ra đi. *(Với Epikhodov)* Anh dám lộng quyền chơi bi a làm gãy một cái gậy, rồi anh lại còn vào rong chơi trong phòng khách y như một quý khách vậy.

EPIKHODOV: - Cho phép tôi nói với cô là cô không có quyền gì hạch sách tôi cả.

VARIA: - Tôi không hạch sách gì anh cả, tôi chỉ nói chuyện với anh thế thôi. Anh chỉ độc đi chơi không như kẻ chả có việc gì phải làm ấy. Cũng không hiểu rõ tại sao người ta lại đi trả lương kế toán viên làm gì nhỉ.

EPIKHODOV: *(Cáu)* - Tôi làm việc hay tôi đi chơi, tôi ăn hay tôi đánh bi a, chỉ có những người có thẩm quyền và cao cấp hơn mới có quyền phê phán vào đấy mà thôi.

VARIA: - Anh này lại dám nói với tôi thế à? *(Nổi nóng)* Anh dám láo thế à? Cho là tôi không hiểu gì à? Nếu vậy mời anh rút khỏi đây! Rút ngay!

EPIKHODOV: *(Sợ hãi)* - Xin cô nói với tôi nhã nhặn hơn một chút.

VARIA: - *(Phát cáu)* - Xéo khỏi đây! Ngay lập tức *(Hắn đi vào lối cửa, Varia theo sau)*

Đồ "Hai mươi hai cái xúi quẩy!". Đừng mà đặt chân trở lại đây nữa!...Đừng tôi phải nhìn thấy mặt nữa!

(Epikhodov vào; từ sau cửa, có tiếng nói: "Tôi đi kiện cho mà xem").

Ái chà! Anh còn quay lại à? *(Cầm lấy chiếc gậy Phier đặt ở cạnh cửa)* Cứ gần đây, sẽ biết tay tôi... A! Lại quay lại à? Dám liều thế à? Này thì cho anh m gậy... *(Lấy đà vụt, vừa lúc đó Lopakhin bước ra).*

LOPAKHIN: - Cảm ơn lắm lắm!

VARIA: *(Vẫn cáu nhưng đã tươi cười)* - Xin anh tha lỗi cho!

LOPAKHIN: - Không sao đâu. Xin cảm ơn sự tiếp đón ân cần của cô.

VARIA: - Tôi không dám ạ. *(Đứng tránh sang va bước rồi quay lại và dịu dàng hỏi)* Tôi không làm đau anh chứ?

LOPAKHIN: - Không, không hề gì. Chỉ sưng tấy đầu lên thôi.

(Nhiều tiếng ở trong buồng) - Lopakhin đã về rồi! Ermolai Alexeevich!

CH: - Đúng là Lopakhin bằng xương bằng thịt kia rồi! (Ôm hôn Lopakhin) Người anh sức mùi rượu côn hắc, anh bạn lòng của tôi ạ. Về phần chúng tôi ở đây, cũng không đến nỗi buồn tẻ lắm đâu.

(Liubov Andreevna ra)

IV ANDREEVNA: - Anh đấy à, Ermolai Alexeevich? Sao về chậm thế? Còn Leonid đâu?

KHIN: - Leonid Andreevid cùng về với tôi, ông ấy sắp vào đây bây giờ...

IV ANDREEVNA: (Cầm động) - Sao? Việc bán đấu giá có thành công không? Anh nói đi chứ!

KHIN: (Bối rối, cố giấu nỗi vui mừng) - Bán xong lúc bốn giờ... Chúng tôi nhờ tàu, đành phải đợi đến chín giờ rưỡi tối. (Thở dài thật mạnh) Ôi chào! Tôi hơi chóng mặt...

(Gaev ra, tay phải cầm một gói nhỏ, tay trái đưa lên lau mắt)

OV ANDREEVNA: - Thế nào, bác Leonid? Thế nào? (Nóng ruột, nước mắt vòng quanh) Nhưng mà bác nói đi chứ, tôi van bác...

GAEV: (Không trả lời, khoát tay ra về mệt mỏi, vừa nói với lão Phier vừa khóc) - Này già, cầm lấy... Đây là cá đối, cá mòi vùng Kéc. Tôi đang ở tình trạng bi lảm... Cả ngày hôm nay có ăn, uống được gì đâu.

(Cửa phòng bị a mở ra; nghe có tiếng những hòn bi va phải nhau và tiếng Iasa: "Bảy và mười tám". Nét mặt Gaev thay đổi, ông ta không khóc nữa).

Tôi mệt lử ra rồi. Già Phier, lấy quần áo để tôi thay đi.

(Đi qua phòng về buồng riêng, Phier theo sau).

PITRICH: - Thế còn việc bán đấu giá ra sao? Kể nghe nào.

LIUBOV ANDREEVNA: - Vườn anh đào đã bán rồi chứ?

LOPAKHIN: - Phải, bán rồi.

LIUBOV ANDREEVNA: - Ai mua?

LOPAKHIN: - Tôi.

(Im lặng. Liubov rụng rời chân tay, nếu không vịn được vào bàn và ghé tựa thì bà ta đã ngã, Varia tháo chùm chìa khoá ở thắt lưng ra, vứt xuống đất, giữa phòng khách và đi ra).

LOPAKHIN: - Chính tôi đã mua được vườn anh đào!

Thưa các bà, các ông, tôi xin các ngài đợi một chút, tôi chóng cả mặt, không tìm ra câu mà nói nữa... *(Cười)* Khi chúng tôi đến phòng bán đấu giá, Zedriganov bắt đầu đặt giá cao hơn là ba mươi ngàn rúp, và nhận trả hết các khoản nợ. Thấy vậy, tôi tranh nhau với ông ta, nâng lên bốn mươi ngàn. Lão đặt bốn năm. Tôi lại nâng lên năm năm. Cứ mỗi lần lão tốt thêm năm ngàn thì tôi lại tốt thêm mười ngàn... Cứ thế cho đến lúc bán xong. Tôi đẩy lên chín mươi ngàn, thế là tôi thắng cuộc! Bây giờ vườn anh đào thế là thuộc về tôi! Thuộc về tôi! *(Cười vang)* Lạy Chúa! Vườn anh đào thuộc về tay tôi rồi! Không có lẽ, tôi điên hoặc là tôi đang mơ ngủ... *(Giậm chân)* Các ngài đừng có mà giấu tôi! Ôi chao, nếu bố tôi và ông tôi có chui ở mổ ra mà chứng kiến cái sự kiện này! Nếu ông cha tôi được nhìn thấy thằng Ermolai của các người, cái thằng bé con gần như thất học, chỉ toàn được dạy dỗ bằng những cái bạt tai, và cả mùa rét vẫn phải đi chân không, cái thằng bé ấy bây giờ mua

được cái dinh cơ độc nhất vô nhị trên cõi đời này! Tôi đã mua được cái dinh cơ mà chính ông tôi và bố tôi đã làm nông nô ở đây và không có cả quyền bước chân vào bếp. Tôi đang nằm mơ! Thật là ảo ảnh! .. Đây là kết quả của trí tưởng tượng còn bao phủ sau tấm màn bí ẩn... *(Nhặt chùm chìa khoá, mỉm cười âu yếm)*. Cô ấy đã vứt chùm chìa khoá lại, ý muốn nói không còn là nữ chủ nhân ở đây nữa rồi... *(Lắc chùm chìa khoá)* Chà! Không hề gì cả.

(Tiếng các nhạc sĩ lên dây đàn)

Này các nhạc công, chơi nhạc đi, tôi muốn nghe các ông chơi đàn! Cho tất cả mọi người đến xem Ermolai Lopakhin này giờ cao tay riu đốn trụ cây trong vườn anh đào này. Chúng ta sẽ dựng những biệt thự, và cháu, và cháu chúng ta sẽ sống cuộc đời mới ở nơi đây!... Tấu nhạc lên!

(Nhạc dạo. Liubov Andreevna gục xuống ghế và khóc thảm thiết).

LOPAKHIN: *(Giọng trách móc)* - Tại sao lúc trước bà không chịu nghe tôi? Bà Liubov Andreevna thân mến đáng thương của

tôi, bây giờ thì muộn quá mất rồi. (*Rừng
rừng nước mắt*) Chao! Giá mà tất cả
những chuyện này có thể kết thúc sớm
đi được, giá mà cái cuộc đời hỗn loạn và
buồn khổ này có thể nhanh chóng thay
đổi đi được nhỉ?

ICH: (*Khoác tay Lopakhin, nói nhỏ*) - Bà ấy
khóc đấy. Ta vào buồng trong thôi. Để
bà ấy ngồi một mình thì hơn... Đi... (*Kéo
Lopakhin vào buồng*).

AKHIN: - Thế nào thế này? Kia, âm nhạc chơi to
nữa lên chứ! Hãy làm theo tất cả những
ý muốn của tôi!

(*Mĩa mai*) Đây là ông chủ mới, ông chủ
vườn anh đào! (*Vô ý đụng vào một cái
bàn con và suýt làm rơi giá nến*) Tôi có
thể mua đến được tất cả mọi thứ! (*Đi ra
với Pitrich*).

(*Không còn ai trong buồng lớn và phòng
khách nữa. Liubov Andreevna ngồi lại
một mình, thu người sâu vào lòng chiếc
ghế bành, khóc nức nở. Âm nhạc chơi
nhỏ nhẹ. Ania và T'rophimov chạy xô ra.
Ania lại gần mẹ và quỳ xuống trước bà
ta. T'rophimov đứng ở trước cửa buồng*).

ANIA:

- Mẹ ơi!... Mẹ yêu của con, mẹ khóc à?
Mẹ, mẹ yêu, mẹ yêu quý, thiên thần của
con, con yêu mẹ lắm... Vườn anh đào bán
đi rồi, quả vậy, nó không còn nữa đâu.
Nhưng đừng khóc nữa, mẹ, trước mắt
mẹ vẫn còn cả cuộc đời, vẫn còn tâm hồn
trong sáng và đẹp đẽ của mẹ... Đi với
con, đi, mẹ yêu... Ta đi khỏi nơi này... Ta
sẽ trồng một khu vườn khác, đẹp hơn cái
này, mẹ sẽ nhìn thấy nó, mẹ sẽ nhận
thấy vẻ đẹp của nó, và một nguồn vui
sống, dịu dàng và sâu sắc sẽ nhập vào
tâm hồn mẹ, như là mặt trời kia buổi
chiều lặn xuống chân trời. Lúc đó, mẹ sẽ
mỉm cười, mẹ yêu của con! Nào, mẹ đi
với con nhé, mẹ yêu! Đi thôi!

HẠ MÀN

HỒI BỐN

(Bài trí giống như hồi một.)

Những rèm cửa và tranh ảnh trên tường đã được tháo xuống; một số ít đồ đạc còn lại được xếp vào một góc như kiểu đợi người sắp đến mua đi. Gian phòng gọi cảm tưởng trống rỗng. Vali, bọc đồ chuẩn bị đi xa được xếp ở trong cùng sân khấu và gần cửa ra vào. Bên trái, một cửa mở, có tiếng Varia và Ania từ đó vẳng vào. Lopakhin đứng giữa sân khấu như đang chờ ai. Iasa bưng ra một khay cốc đầy rượu sâm banh. Epikhodov buộc một cái hòm trong phòng chờ. Có tiếng xi xào đằng sau sân khấu. Đó là những người nông dân đến để đưa tiền. Có tiếng Gaev: "Cảm ơn các bạn, xin cảm ơn!"

IASA: - Nông dân đến để đưa tiền đây. Thưa ông Ermolai Alexeevich, theo ý con, dân đều tốt bụng cả chỉ phải cái hiểu biết ít.
(Tiếng ồn ào dần dần im bật. Gaev và Liubov Andreevna ở phòng chờ bước ra. Liubov Andreevna trông xanh tái, môi

run rẩy, bà ta nén khóc và không nói được câu nào).

GAEV: - Cô lại đưa cho họ cả túi tiền của cô r
Nghĩ mà xem, cô thật quá thể, quá thể

LIUBOV ANDREEVNA: - Tôi không tài nào dẫn l
được, tôi vẫn cứ phải làm như vậy!

(Cùng vào)

LOPAKHIN: *(Quay lại phía cửa họ vừa ra)* - Mời c
vị vào đây cho. Vào đây ta uống n
chén rượu con vĩnh biệt. Tôi không n
tới chuyện mang sâm banh ngoài t
về, nên chỉ kiếm được có mỗi một cha
ngoài ga. Xin mời các vị.

(Im lặng)

Sao, các bạn thân mến, các bạn từ c
à? *(Đi xa khỏi phía cửa)* - Nếu biết v
mình đã chẳng mua sâm banh làm
Đã thế này, mình cũng chẳng uống n
(Iasa cẩn thận đặt khay rượu lên n
chiếc ghế).

Iasa, nếu không ai muốn uống cả thì c
uống đi vậy.

IASA: - Thượng lộ bình an! Xin chúc may m
(Uống) Con cam đoan với ông đây khô
phải sâm banh chính hiệu.

LOPAKHIN: - Tôi phải trả tám rúp chai ấy đây.

(Im lặng)

Ở đây lạnh ghê lạnh gớm.

A: - Hôm nay không đốt lò sưởi, và lại mọi người cũng sắp đi cả rồi (Cười).

PAKHIN: - Chú mày làm sao mà cười?

A: - Chẳng là mừng quá đó thôi.

PAKHIN: - Bây giờ là tháng mười rồi, nhưng tiết trời ấm áp và lại có nắng như mùa hạ. Xây nhà mùa này thì tốt lắm. (Liếc nhìn đồng hồ, quay rà phía cửa) Các vị đừng quên chỉ còn bốn mươi sáu phút nữa là đến giờ tàu chạy đấy! Ra đến ga phải mất hai mươi phút. Xin nhanh nhanh lên một chút.

(T'rophimov từ ngoài vào, vận áo khoác)

OPHIMOV: - Nào, lên đường thôi. Xe đã đánh ra rồi. Mình để đôi ủng cao su ở chỗ quái quỷ nào không biết nữa? Chẳng nhìn thấy ở đâu cả. (Nói vọng ra cửa) Ania ơi, tôi không tìm thấy đôi ủng cao su đâu cả.

PAKHIN: - Tôi phải đi Kharkov, cùng chuyến tàu với anh. Tôi sẽ ở lại thành phố ấy suốt mùa đông. Cả thời gian vừa qua, ở với các vị chẳng làm ăn gì cả, tôi thấy ngấy lắm rồi. Tôi không thể không làm việc được. Nay, tay tôi cứ thườn thọt ra thế

này, tôi không biết dùng nó để làm gì, hình như không phải tay tôi ấy.

T'ROPHIMOV: - Chúng tôi đi ngay bây giờ và ông có thể lại bắt tay vào hoạt động hữu ích của ông.

LOPAKHIN: - Mời anh uống một cốc

T'ROPHIMOV: - Không.

LOPAKHIN: - Anh đến Moskva à?

T'ROPHIMOV: - Phải, tôi tiễn họ ra tỉnh rồi ngày mai tôi đi Moskva.

LOPAKHIN: - Hừ... Các ông giáo sư chắc không giảng bài vì còn đợi anh về đấy nhỉ?

T'ROPHIMOV: - Cái đó không phải việc của anh.

LOPAKHIN: - Anh ở trường Đại học bao nhiêu năm rồi?

T'ROPHIMOV: - Anh không thể tìm ra câu gì mới hơn nữa à? Câu ấy nhạt và cũ rồi đấy. (Tìm ủng cao su) Nay, có lẽ chúng ta sẽ không gặp lại nhau nữa! Trước khi đi, cho phép tôi được khuyên anh một điều: anh đừng có lắc lư cánh tay một cách phê phỡn quá đáng như thế nữa! Hãy bỏ cái thói quen đó đi. Tôi muốn nhắc anh thêm là việc xây biệt thự và hy vọng dân thành phố về đây nghỉ, một ngày nào đó sẽ trở thành những tiểu diễn chủ, đó

cũng chỉ là kết quả của sự ngộ ngộ, như là chuyện anh lắc lư cánh tay đó thôi... Nhưng không hề gì, dù sao tôi cũng rất mến anh: anh có những ngón tay thon dài và nhạy cảm như những ngón tay nghệ sĩ, và tấm lòng anh cũng nhạy cảm và dịu dàng như vậy...

LOPAKHIN: (*Kéo T'rophimov lại sát bên mình*) - Xin vĩnh biệt người bạn thân, xin cảm ơn anh về tất cả mọi việc. Anh có cần tiền đi đường không? Cứ lấy, đừng ngại ngừng gì cả.

T'ROPHIMOV: - Để làm gì kia chứ? Tôi không cần tiền.

LOPAKHIN: - Nhưng anh không có tiền kia mà.

T'ROPHIMOV: - Có chứ, cảm ơn anh. Tôi vừa được trả tiền về một bài dịch của tôi. Nó còn nằm trong túi tôi đây. (*Giọng lo lắng*) Tôi vẫn chưa tìm thấy đôi ủng cao su.

VARIA: (*Từ phía cửa mở*) - Đây, mang cái đồ bẩn thỉu này đi! (*Ném ra sân khấu một đôi ủng cao su*)

T'ROPHIMOV: - Tại sao cô lại cáu lên thế, cô Varia? Hừ... mà không phải ủng của tôi rồi!

LOPAKHIN: - Mùa xuân năm nay tôi có gieo một ngàn mẫu cây thuốc phiện và thu được

bốn mươi ngàn rúp lãi. Khi cây ra hoa những cánh đồng của tôi trông mới đẹp mắt làm sao! Thế là tôi đã kiếm được bốn mươi ngàn rúp, và tôi có đủ điều kiện thì tôi mới định biếu anh tiền như vậy. Tại sao anh lại làm kiêu thế? Tôi chỉ là một anh chàng Mugích thôi, nên tôi thực bụng biếu anh tiền, không kiêu cách gì đâu.

T'ROPHIMOV: - Bố anh trước là Mugích, bố tôi là dược sĩ, nhưng điều đó không liên quan gì đến vấn đề này cả.

(*Lopakhin rút ví tiền ra*)

Đừng thế, đừng thế, tôi đã nói với anh mà... Anh có cho tôi hai mươi vạn rúp tôi cũng chẳng lấy đâu. Tôi là kẻ tự do, và tất cả những gì mà mọi hạng người như anh ấy, cả giàu lẫn nghèo, coi là rất quan trọng và rất quý giá, thì đối với tôi cũng không quan trọng hơn là một cái lông gió thổi bay. Tôi có thể không cần đến các anh, có thể quên các anh, lòng kiên cường và hãnh diện. Nhân loại đang tiến về phía chân lý cao cả; tiến về phía hạnh phúc cao quý nhất mà con

người ta có thể chờ đợi được trên trái đất này, và tôi đang đi trên những hàng đầu đó!

LOPAKHIN: - Liệu anh có đi tới đích không?

T'ROPHIMOV: - Nhất định là sẽ tới!

(Im lặng)

Tôi sẽ tới đích, hoặc là tôi sẽ vạch cho người khác con đường đi tới.

(Xa xa vọng lại tiếng riu đốn cây)

LOPAKHIN: - Vinh biệt anh bạn yêu quý! Đến giờ lên đường rồi đây. Ta mất thời giờ tranh khôn tranh khéo với nhau, trong lúc cuộc đời nó cứ việc trôi qua. Cứ khi nào tôi làm việc nhiều không nghỉ, tôi cảm thấy đầu óc thanh thoát hơn và dường như tôi cũng đã tìm ra lẽ sống ở đời. Nay, anh bạn phải nói rằng ở cái nước Nga này có biết bao kẻ vẫn tồn tại chẳng hiểu để làm gì. Tóm lại, cũng chẳng hề gì, sự thể vẫn xoay vần chẳng phụ thuộc gì vào họ cả.

Nghe nói ông Leonid Andreevid nhận vào làm ở nhà băng, lương mỗi năm là sáu ngàn đồng... Nhưng tôi ngờ ông ta khó ở đây được lâu vì ông ta lười lắm...

ANIA: *(Ở cửa lối ra)* - Mẹ tôi nói là xin ông đừng cho chặt cây vôi, chừng nào mẹ tôi còn chưa đi khỏi đây.

T'ROPHIMOV: - Thực ra, lẽ nào ông lại bắt nhả đến thế.

(Vào phòng đợi)

LOPAKHIN: - Vâng, tôi ra bảo họ, tôi ra bảo họ đây... Cái bọn này lạ thật. *(Đi theo)*

ANIA: - Đã ai đưa già Phier đi nhà thương chưa?

IASA: - Sáng nay cháu đã chuyển lời của cô. Người ta chắc đã đưa ông cụ đi rồi.

ANIA: *(Với Lepikhodov vẫn đi ngang qua phòng)* - Ông Xemion Panteleevich này, ông làm ơn xem lại xem người ta đã cho già Phier đi nhà thương chưa.

IASA: *(Bực mình)* - Cháu đã bảo với Êgo sáng nay rồi mà. Sao cô còn hỏi đi hỏi lại đến hàng chục lần như thế?

EPIKHODOV: - Tôi tin chắc rằng ông lão Phier già lão ấy không thể nào tu sửa lại như mới được nữa đâu, và lão ta cũng đến lúc về chầu tổ rồi đây. Ấy thế mà tôi lại đâm ra thêm được như lão ta mới chết chứ. *(Đặt vali xuống làm bẹp hộp đựng mũ)* Thế đấy! Tôi đã biết mà! *(Vào)*

- IASA: *(Chế giễu)* - Thật đúng là "Hai mươi hai cái xúi quẩy".
- VARIA: *(Từ phía cửa)* - Có ai đưa già Phier đi nhà thương chưa?
- ANIA: - Rồi.
- VARIA: - Thế sao lại không cầm thư đưa cho ông đốc tờ.
- ANIA: - Phải gửi ngay thư theo sau vậy. *(Đi vào)*.
- VARIA: *(Từ phòng bên)* - Iasa đâu? Bảo hán là mẹ hán đến để từ biệt hán đấy.
- IASA: *(Khoát tay ra về dè bừa)* - Thật là sốt cả ruột.
(Trong suốt thời gian ấy, Duniaxa bận rộn quanh đồng vali; giờ thấy Iasa còn lại một mình, chị xán lại gần).
- DUNIAXA: - Anh cũng nên nhìn em một cái chứ, anh Iasa. Anh sắp đi rồi... Anh bỏ em... *(Khóc, ôm choàng lấy cổ Iasa)*
- IASA: - Thế mà phải khóc à? *(Uống một cốc sâm banh)* Sáu ngày nữa à; là tôi lại ở Paris rồi. Ngày mai sẽ đi chuyến tốc hành, và xin vĩnh biệt. Thật là chuyện không ngờ. Vive la France!...⁽¹⁾ Ở những

(1) Tiếng Pháp: nước Pháp muôn năm!

vùng hẻo lánh này tôi thấy bứt rứt lắm. Không thể sống ở đây được... Không làm sao ở được. Tôi đã phát ngáy lên vì tất cả cái dốt nát chung quanh tôi rồi. *(Lại cầm cốc rượu)* Làm sao phải khóc? Cô phải cố về đứng đắn chứ, đừng khóc nữa.

DUNIAXA: *(Vừa đánh phấn vừa ngắm trong cái gương nhỏ)* - Đến Paris anh nhớ gửi về cho em một lá thư. Em đã yêu anh, anh Iasa, em yêu anh tha thiết bao nhiêu! Em vốn yếu đuối lắm, anh Iasa ạ.

IASA: - Có người đấy. *(Vừa lảng xăng quanh đồng vali vừa hát)*
(Liubov Andreevna, Gae, Ania và Sarlota, Ivanovna ra).

GAEV: - Đến giờ lên đường rồi. Chỉ còn chừng dăm phút nữa thôi. *(Nhìn Iasa)* Có ai sặc những mùi cá mè thế này?

LIUBOV ANDREEVNA: - Còn mười phút nữa là chúng ta phải lên xe đi... *(Đưa mắt nhìn quanh gian phòng)* Xin vĩnh biệt ngôi nhà cũ thân yêu của ta! Còn một mùa đông nữa, và khi mùa xuân tới mây sẽ không còn nữa, người ta sẽ phá mây đi. Những bức tường này đã chứng kiến biết bao là chuyện! *(Ôm hôn con gái một cách*

say sưa) Con yêu của mẹ, trông con lộng lẫy, mắt con ngời sáng như hạt kim cương. Con bằng lòng lắm phải không?

ANIA: - Con rất bằng lòng. Chúng ta sẽ bắt đầu một cuộc đời mới, mẹ ạ!

GAEV: (Vui vẻ) - Có thể thật, tất cả đều ổn lắm rồi. Chúng ta ai nấy đều xúc động, lòng dạ tan nát khi phải tính đến chuyện bán cái vườn anh đào, nhưng đến nay vấn đề được giải quyết dứt khoát rồi, không còn gở lại được nữa, mọi người thấy tâm hồn mình trở lại bình tĩnh và vui vẻ... Giờ tôi đã là viên chức nhà băng rồi. Có thể gọi là một nhà tài chính nữa... Đánh hôn bi vàng vào giữa! Cô Luba, còn như cô, phải nói khẳng định là cô đã tươi tỉnh hơn rồi.

LIUBOV ANDREEVNA: - Vâng, tôi thấy trong người thư thái hơn, đúng thế.

(Người ta đưa mũ và áo khoác cho bà)

Ban đêm tôi ngủ đã ngon giấc. Iasa, mang hành lý ra cho tôi, đến giờ rồi đấy. (Với Ania). Con ạ, ít lâu nữa rồi mẹ con ta sẽ lại gặp nhau. Mẹ đến Paris, ở đó mẹ sẽ sống bằng số tiền chuộc lại nhà mà bà trẻ ở Iaroslav đã gửi cho chúng ta.

Bà trẻ muôn năm! Nhưng số tiền ấy, mẹ cũng chẳng tiêu được bao lâu đâu.

ANIA: - Mẹ ơi, mẹ sẽ mau trở về, phải không mẹ? Con sẽ gắng học thi, con sẽ đổ và sẽ đi làm, rồi con sẽ giúp mẹ. Rồi mẹ con ta sẽ cùng đọc sách với nhau, mẹ có muốn thế không, hở mẹ? (Hôn tay mẹ) Mẹ con ta sẽ cùng đọc sách những tối mùa thu, sẽ đọc thật nhiều, và một thế giới mát mẻ và kỳ diệu sẽ mở ra trước mắt mẹ con ta. (Giọng mơ màng) Mẹ ơi, mẹ trở về mau lên nhé...

LIUBOV ANDREEVNA: - Mẹ sẽ quay về, con yêu của mẹ (Hôn con gái)

(Lopakhin ra. Sarlota hát khế).

GAEV: - Chị chàng Sarlota này thật sung sướng! Vẫn còn bụng dạ mà hát được!

SARLOTA: (Ôm trong tay một bọc giống đứa bé quần tã) - Ngủ đi con, ngủ đi con bé của tôi

(Có tiếng trẻ con khóc: Oa, oa...)

Ngủ đi con bé bỏng, con ngoan, con yêu của mẹ. (Oa, oa...) Mẹ thương con quá đi thôi! (Vứt bọc đi)! Tôi xin các thầy hãy tìm cho tôi một việc làm, tôi không thể ngồi không được.

LOPAKHIN: - Sarlota Ivanovna, cô đừng có lo, chúng tôi sẽ tìm cho cô một việc làm.

GAEV: - Mọi người đều từ già chúng ta. Con Varia cũng đi nốt! Đột nhiên chúng ta đâm ra không cần thiết nữa.

SARLOTA: - Tôi không có chỗ ở ngoài tỉnh. Cho nên đành phải đi vậy thôi... *(Hát)* Tôi cũng không cần...

(Pitrich ra).

LOPAKHIN: - Anh chàng quái dị đã tới kia rồi.

PITRICH: - *(Thở hổn hển)* - Chà! Để tôi kịp thở đã nào... Tôi mệt đứt hơi... Các bạn thân mến... Cho xin một cốc nước nào...

GAEV: - Tôi đánh cuộc là hấn đến là để vay tiền; đủ lắm rồi, tôi rút lui đi là hơn... *(Vào)*

PITRICH: - Đã lâu tôi không đến thăm bà được... Bà mỹ lệ của tôi... *(Với Lopakhin)* Anh đấy à... sung sướng được gặp anh... Anh là người có bộ óc thông minh đặc biệt... Anh cầm lấy... *(Chia tiền ra cho Lopakhin)* Bốn trăm rúp đây... Tôi còn thiếu anh tám trăm tư...

LOPAKHIN: *(Nhún vai, ngạc nhiên)* - Thật không thể ngờ... Anh lấy tiền đâu ra thế?

PITRICH: - Đợi đã... Tôi nóng quá... Một sự kiện rất là phi thường. Có bọn người Anh đến đây và tìm thấy trong lô đất của tôi một loại đất sét trắng gì đấy... *(Với Liubov Andreevna)* Tôi cũng đưa đến hầu bà bốn trăm nữa, bà bạn rất thân mến của tôi *(Đưa trả tiền)* Lần khác tôi sẽ đưa nốt hầu bà bạn rất mỹ lệ của tôi. *(Uống một cốc nữa)* Một anh thanh niên ngồi trên tàu kể chuyện với tôi là một nhà triết học cao siêu nọ đã khuyên người ta nhảy từ nóc nhà xuống đất. Ông ta bảo rằng: "Nhảy đi! Mục đích cuộc đời là ở đó". *(Ngạc nhiên)* Lại đến thế nữa kia! Cho tôi xin ngụm nước nữa!

LOPAKHIN: - Ông nói những người Anh nào?

PITRICH: - Tôi đã nhượng mỏ đất sét cho họ trong thời hạn hai mươi bốn năm... Thôi, xin lỗi, tôi không có thời giờ... Tôi vội quá... Tôi cần đến nhà Noicov, nhà Cardmonov... Ài tôi cũng mắc nợ cả... *(Uống)* Chúc các ngài khỏe mạnh... Thứ năm tôi sẽ lại...

LIUBOV ANDREEVNA: - Chúng tôi sắp dọn nhà ra tỉnh rồi, và ngày mai thì tôi đi ngoại quốc...

PITRICH: - Thế nào kia? (*Kinh ngạc*) Sao lại ra tỉnh? Tôi cũng đoán như thế, đồ đạc này... vali này... Nhưng thôi, không sao hết... bọn người Anh ấy... cái bọn thông minh đặc biệt... Thôi... Cậu Chúa che chở cho các ngài... Không sao hết... Mọi việc trên đời đều phải đi đến chỗ kết thúc cả... (*Hôn tay Liubov Andreevna*) Nếu một ngày kia bà nhận được tin tôi chết, xin bà hãy nhớ tới cái con ngựa này là tôi đây, và bà hãy nói: "Ừ, ta có biết cái lão dì nhân Ximeonov Pitrich... cậu Chúa ban phúc lành cho hân". Trời hôm nay đẹp tuyệt... (*Định vào lại quay ra*) Con Đasenca nhà tôi gửi lời kính chào bà (*Vào*).

LIUBOV ANDREEVNA: - Bây giờ thì lên đường thôi. Trước khi ra đi, có hai điều làm tôi phiền lòng nhất: trước hết, đó là già Phier bị ốm (*Liếc nhìn đồng hồ*). Còn năm phút nữa...

ANIA: - Họ đã đưa già Phier đi nhà thương rồi, mẹ ạ. Chính Iasa vừa đưa đi hồi sáng.

LIUBOV ANDREEVNA: - Một điều nữa làm tôi day dứt, đó là con Varia. Nó quan dậy sớm, quen làm việc luôn chân luôn tay, bây

giờ không có việc làm thì khác chi con cá ra khỏi nước. Tội nghiệp con bé, nó gầy đi, xanh đi, nó khóc luôn...

(*Im lặng*)

Anh Ermolai Alexeevich này, anh thừa hiểu rằng tôi vẫn hy vọng... được thấy anh và nó được nên vợ nên chồng, và cứ xem ý tứ ra thì chắc tôi nói thế là đúng. (*Nói nhỏ mấy câu vào tai Ania, Ania lại ra hiệu cho Sarlota, và cả hai cùng đi vào*) Nó yêu anh, tôi biết chắc là anh cũng ưng nó, thế mà thật quả tôi không hiểu sao hai người cứ cố ý tránh mặt nhau. Tôi không hiểu đấy.

LOPAKHIN: - Cứ thật mà nói, chính tôi cũng không hiểu ra sao nữa. Thật lạ quá! Nếu bây giờ mà còn kịp thì tôi không mong gì hơn là có thể tiến hành được ngay... Lần này ta thu xếp cho nó xong đi vậy. Tôi cảm thấy nếu không nhờ bà thì tôi chẳng thể nào nói với cô ấy được.

LIUBOV ANDREEVNA: - Thế thì hay lắm. Còn việc chỉ nháy mắt là xong, không lâu đâu. Để tôi gọi nó ra ngay bây giờ...

LOPAKHIN: - Vừa may chúng tôi có rượu sâm banh (*Nhìn cốc*) Ở này, có ai đã uống hết rồi?

(*Iasa húng hắng ho*) Thế này mới đúng gọi là uống đến giọt cuối cùng...

LIUBOV ANDREEVNA: (*Hăm hở*) - Tốt lắm chúng ta đi ra thôi... Iasa, allez⁽¹⁾. Để tôi gọi nó cho... (*Gọi về phía cửa*) Varia, ra đây một lát, ra đây. (*Đi vào, Iasa theo sau*).

LOPAKHIN: (*Liếc nhìn đồng hồ*) - Hừ...

(*Im lặng*)

(*Có tiếng cười, cố nín lại nhưng vẫn bật ra và tiếng xì xào sau cánh cửa. Sau đó Varia ra*).

VARIA: (*Xem xét chông vali một lúc lâu*) - Quái không thấy nó đâu cả. ..

LOPAKHIN: - Cô tìm gì kia?

VARIA: - Chính tay tôi xếp nó, vậy mà không biết nó ở đâu nữa?

(*Im lặng*)

LOPAKHIN: - Còn cô, cô Varvara, Mikhainovna, bây giờ cô định đi đâu?

VARIA: - Tôi ấy à? Tôi sẽ đến nhà Rôgulin... Tôi đã nhận trông coi nhà cửa cho người ta... nghĩa là nhận chức quản gia.

LOPAKHIN: - Tận Iasnevo à? Cách đây đến sáu bảy mươi dặm đấy!

(*Im lặng*)

Thế là ngôi nhà này bỏ trống...

VARIA: (*Xem xét các vali*) - Ờ, không biết nó ở đâu rồi... Có lẽ tôi để nó ở... Vâng, nhà thế bỏ trống... Cuộc sống sẽ không còn trở lại đây nữa...

LOPAKHIN: - Còn tôi, tôi đi Kharkov... Cùng m chuyến tàu đấy. Tôi còn nhiều công việc phải thu xếp cho xong. Tôi để Epikhod ở lại trông nom cái dinh cơ này... Tôi đi lấy anh ta để giúp việc.

VARIA: - Tuỳ anh!

LOPAKHIN: - Năm ngoái thì dạo này đã có tuyết rồi đấy, có lẽ cô cũng còn nhớ, thế mà nay nay trời vẫn êm dịu, lại có nắng nữa. Có lẽ chỉ hơi rét một chút thôi... Đến ba độ dưới không độ đấy.

VARIA: - Tôi không xem hàn thử biểu.

(*Im lặng*)

Với lại nó cũng bị vỡ rồi...

(*Im lặng*)

MỘT TIẾNG NÓI TỪ NGOÀI SÂN: - Ông Ermolai Alexeevich ơi!

LOPAKHIN: (*Hình như đang sốt ruột chờ tiếng gọi ấy*) - Tôi ra ngay đây. (*Vội đi vào*).

(*Varia ngồi xuống đất, gục đầu vào một*

(1) Tiếng Pháp: "Đi ra".

bọc quần áo và khóc lặng lẽ. Cửa mở,
Liubov Andreevna nhẹ nhàng bước ra).

LIUBOV ANDREEVNA: - Thế nào?

(Im lặng)

Ta đi thôi.

VARIA: (Không khóc nữa, cô đã lau nước mắt) -
Thưa mẹ, vâng đến giờ rồi ạ. Hôm nay,
con thế nào cũng tới được nhà họ
Rôgulin, cốt nhất đừng nhờ tàu là được
ạ...

LIUBOV ANDREEVNA: (Quay ra phía cửa) - Ania!
Mặc áo vào, con!

(Ania ra, theo sau là Gaev, và Sarlota
Ivannovna. Gaev mang áo khoác dày có
mũ chụp. Đây tớ, xà ích tề tiu.
Epikhodov bận rộn quanh đống va li).

LIUBOV ANDREEVNA: - Tôi thấy ta có thể đi ngay
bây giờ thôi.

NIA: (Vui sướng) - Lên đường!

AEV: - Các bạn, bạn tốt, bạn thân mến của tôi!
Trước lúc mãi mãi xa rời cái nhà này, có
thể nào tôi cứ lặng lẽ bỏ đi, có thể nào tôi
lại nín lặng không nói với các bạn những
tình cảm đang tràn ngập lòng tôi...

A: (Van xin) - Kìa bác!

- Bác thân yêu, bác thôi đi!

GAEV: (Giọng buồn rầu) - Tôi đánh hòn bi vàng
vào giữa... Tôi không nói nữa...
(T'rophimov ra rồi đến Lopakhin)

T'ROPHIMOV: - Nào, các bạn, ta đi thôi.

LOPAKHIN: - Epikhodov, đưa áo khoác đây!

LIUBOV ANDREEVNA: - Chờ tôi một lát nữa. Đường
như cho đến nay, chưa bao giờ tôi để ý
đến màu vôi tường, đến hình vẽ trên
trần nhà, bây giờ thì tôi lại ngắm nó một
cách thêm thưởng vô cùng, với một tấm
lòng trù mến biết bao...

GAEV: - Tôi lại nhớ, có một lần, hồi đó tôi lên
sáu, vào dịp lễ Chúa ba ngôi, tôi ngồi lên
thành cái cửa sổ kia nhìn bố tôi đi lễ nhà
thờ...

LIUBOV ANDREEVNA: - Đã ai mang hết đồ đạc ra
chưa?

LOPAKHIN: - Mang hết ra rồi thì phải. (Mặc áo
khoác, nói với Epikhodov). - Epikhodov,
anh phải chú ý mọi thứ cho gọn gàng
ngăn nắp đấy.

EPIKHODOV: (Giọng khàn khàn) - Thưa ông
Ermolai Alexeevich, xin ông cứ yên tâm.

LOPAKHIN: - Giọng nói của anh nghe mới kỳ chứ!

EPIKHODOV: - Tôi vừa uống nước và có lẽ tôi đã
nuốt phải cái gì đấy.

IASA: *(Khinh bỉ)* - Đồ nhà quê chưa...

LIUBOV ANDREEVNA: - Khi chúng ta đi hết rồi, sẽ chẳng còn một bóng người nào trong ngôi nhà này nữa...

LOPAKHIN: - Vâng, cho đến hết mùa đông.

VARIA: *(Bỗng nhiên rút ra được trong đám hành lý cái ô của cô ta; tay cô giơ lên như để đánh ai; Lopakhin làm ra vẻ sợ hãi)* - Ô kìa, ơ kìa... Tôi không ngờ nó ở đây.

T'ROPHIMOV: - Các bạn, ta lên xe đi thôi. Đến giờ rồi đấy, sắp tới giờ tàu chạy rồi.

VARIA: - Pit'er, đôi ủng cao su của anh đây này. Ở gần cái va li ấy. *(Cầm nước mắt)* Giấy cũ và bẩn quá!

T'ROPHIMOV: *(Đi ủng cao su)* - Nào, ta lên đường!

GAEV: *(Rất cảm động, cố giữ cho khỏi khóc)* - Chuyến tàu hoả... Ở nhà ga... đánh bật vào giữa, hòn bi trắng đánh vào góc.

LIUBOV ANDREEVNA: - Đi thôi!

LOPAKHIN: - Mọi người đủ cả chưa? Không còn sót ai nữa chứ? *(Đóng cửa bên trái)* Đồ đạc để cả ở đây, phải khoá cửa lại. Đi!...

ANIA: - Vĩnh biệt nhà ta, vĩnh biệt quá khứ của ta.

T'ROPHIMOV: - Xin chào cuộc đời mới! *(Vào cùng Ania).*

(Varia đưa mắt nhìn quanh gian phòng và thông thả đi vào; Iasa và Sarlota, dắt một con chó nhỏ, rời khỏi sân khấu).

LOPAKHIN: - Thôi, chờ đến mùa xuân sang năm. Xin mời các ông các bà đi ra... Vĩnh biệt *(Đi ra).*

(Chỉ còn lại mình Liubov Andreevna và Gaev. Họ hình như vẫn chờ đợi phôi nẩy, ôm chầm lấy nhau và khẽ khóc nức nở, cố nén không khóc oà để khỏi làm mọi người chú ý).

GAEV: *(Tuyệt vọng)* - Em gái, em gái của anh ơi...

LIUBOV ANDREEVNA: - Ôi vườn thân yêu, vườn ươm, cái vườn anh đào đẹp đẽ của ta ơi! Đây là cuộc đời của ta, tuổi trẻ của ta, hạnh phúc của ta! Vĩnh biệt... vĩnh biệt...

TIẾNG ANIA: *(Vui vẻ gọi)* - Mẹ ơi!

TIẾNG T'ROPHIMOV: *(Vui, vang động)* - Ô ê!...

LIUBOV ANDREEVNA: - Nhìn một lần chót nữa vào tường, nào cửa sổ... Bà mẹ quá cố của ta vẫn thích đi đi lại lại trong căn phòng này...

GAEV: - Em gái, em gái của anh ơi...

TIẾNG ANIA: - Mẹ ơi!

IÉNG T'ROPHIMOV: - Ô ê!...

IUBOV ANDREEVNA: - Mẹ ra đây, ra đây.

(Họ vào hết)

(Sâu khấu bỏ trống. Có tiếng chìa khoá kêu rít trong ổ khoá và tiếng xe ngựa đi xa dần. Yên tĩnh trở lại. Trong yên lặng, có tiếng một ngọn riu dẫn cây âm vang lên buồn bã. Tiếng bước chân. Phier xuất hiện ở cửa bên phải. Ông lão vẫn mặc áo vét tông và gilê trắng. Chân đi giầy vải. Ông lão đang ốm).

PHIER: *(Tiến lại phía cửa trái và xoay nắm đấm cửa) - Khoá rồi! Họ đi cả rồi... (Ngồi xuống đi vắng) Họ bỏ quên mình... Nhưng không sao... lão cứ ở đây lão đợi... Ông Leonid Andreevid chắc lại quên mang áo lông, ra đi chỉ mặc có áo choàng không. (Thở dài, vể vắn rộn) Mình lại quên không để ý tới... Chà! Cái bọn trẻ này! (Lẩm bẩm nghe không rõ tiếng) Đời lão cứ trôi đi mà lão cứ tưởng rằng mình chưa hề sống... (Nhắm dài) Lão cứ ở đây lão đợi... Lão kiệt sức rồi, lão chả còn gì, chả còn gì nữa hết... Đồ hậu đậu, đi đi! (Nhắm dài không động đậy).*

(Đằng xa có tiếng đàn để cảm đứt dây, tiếng ngân lên rồi tắt dần như từ trên trời vẳng xuống. Yên lặng trở lại và người ta chỉ còn nghe thấy xa xa tiếng riu dẫn cây).

HẠ MÀN

1930